EGYETEMES REGÉNYTÁR

APRÓPÉNZ

ELBESZÉLÉSEK

IRTA
SZOMAHÁZY ISTVÁN

BUDAPEST
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2014
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5472-09-1 (online)
MEK-13558

TARTALOM

BUCSUZÓ NAPSUGARAK.
MARGIT LEVELE.
GANDIA ALKOTMÁNYA.
A ZSIRFOLTOK.
ELHIBÁZOTT ÉLET.
A BATTISZT-INGEK.
A FEJEDELEMNÉ.
STELLA MARITIMA.
A TÜNŐ PERCZ.
A MAMA TALÁLKÁJA.
AZ ŐRNAGY FELESÉGE.
A SZAKASZJEGY.
PIHENŐ.
NYÁRI VEDLÉS.
NÉGYES.
MARÓTH HŐSTETTE.
A SZÜLŐK.
KÉTFÉLE MÉRTÉK.
TISZTELGŐ LÁTOGATÁS.

BUCSUZÓ NAPSUGARAK.

A fiatalságtól duzzadó, szép, magas leány egész délelőtt együtt kószált Tass Gyurkával, a Kőszegről átrándult doktorral, a ki turistamódra csak másfél napot töltött a betegek fürdőjében, hogy másnap este már tovább csavarogjon a vörthi tó és a tiroli havasok felé. Mikor a kávéház reggelizö-asztala mellől fölkelt, az Adél-nyaraló előtt összetalálkozott Laky Jolánnal, a ki könnyü csipkeruhában, piros napernyővel sütkérezett az enyhe délelőtti verőfényben. Jolán, a ki a doktor unokahuga, s titokban prezumptiv menyasszonya is volt, hangosan elsikoltotta magát, s ijedtében összecsukta a piros napernyőjét.

- Mikor jöttél? - kérdezte nevetve és megdöbbenve, mig Tass doktor egy perczig néma gyönyörüséggel pihentette szemét a Jolán pálmaszerü alakján.

Jó pajtások módjára kezet ráztak egymással, majd a doktor vidáman csacsogni kezdett.

- Az este jöttem a féltizenegyórai gyorsvonaton, a mikor a fürdőben már egyetlen egy lámpa se égett. Délig Kőszegen voltam Partichéknál, de ebédnél hirtelen eszembe jutott, hogy jellemtelenség volna, ha a fürdőben meg nem látogatnálak benneteket. Körülbelül éjfélig ott ólálkodtam az ablakaitok alatt, de mikor a stájer hajdu gyanakodva nézegetni kezdett, hát kénytelen-kelletlen elcsititottam a szivemet...

A lány pajkosan beléje karolt, s házigazdai fensőbbséggel mutatta meg neki a fürdő nevezetesebb pontjait: az alapitó gróf aranyos szobrát, a gótstilü kecskeistállót, a kaczér hidegvizes intézetet, a gyógytermet, a honnan végtelenül hamis zongoraszó hallatszott le, s a szellős öszvérállomást, a hol pirosnyerges kis hegyi állatok békésen ropogtatták a fürdő zabját... Mikor a Karolina-forrás repkényes Mária-képe mellett elhaladtak, egy ijedt és fájdalmas pillantás meredt feléjük: Margit volt, a kisebbik Laky-leány, a ki czifra poharával, sápadt arczocskájával türelmetlenül állt a vizre várakozók tömegében...

Tass doktor meghökkenve nézett a kis leányra, aztán közelébb hajolt Jolánhoz.

- Nincs jobban? - kérdezte fojtott hangon.

Jolán szomoruan, majdnem kétségbeesve hajtotta le dúsfürtü fejét.

- Az orvos azt mondja, hogy alig van többje kilencz vagy tiz heténél... Éjjelenként köhög és láza van, de azért makacsul füzi magát... A legszebb ruháit hordja, mintha tudná, hogy utoljára viseli őket...

A doktor egy perczre elkomorult, de aztán jókedvü arczot vágott és odasietett kisebbik rokonához. Margit daczosan szoritotta össze az ásványvizes poharat, aztán szó nélkül kezet nyujtott a bátyjának. Mikor keze a doktor széles, napsütötte tenyerében megpihent, egy pillanatig láthatólag elsápadt.

- Hurrá, - kiáltotta Tass doktor örvendve, - hiszen te ugy virulsz, mint egy harmatos Viktória-rózsa... Rád se lehet ismerni, annyira meghiztál négy hét alatt...

- Eljösz hozzánk? - kérdezte Margit, anélkül, hogy a rokona szavaira válaszolt volna.

- Persze. Félegykor fölszaladok hozzátok a villába és ha édes anyádnak ugy tetszik, együtt ebédelünk...

Csókot intett a szőkehaju leánynak és Jolánnal tovább folytatta sétáját. Mikor a fürdő vámvonalából kiértek, Jolán belekarolt rokonába és igy haladtak fölfelé a meredek hegyi ösvényen, mely az Erzsébet-zuhataghoz vezet. Itt már eltompult a sütkérező fürdővendégek lármája, a zongoraszó csak elmosódó álomképp hangzott ide, mig felülről hangosan zugott feléjük a

frissen csörgedező hegyi ár zaja és a fenyvesben tanyázó énekes madarak hangversenye. Mikor az Erzsébet-zuhatag kopott karfája alatt leültek, Jolán a Tass doktor szemébe nézett.

- Tudja, hogy mi baja a kis leánynak? - kérdezte kissé remegő ajakkal.

- Micsoda?

- Az, hogy másfél esztendő óta szerelmes magába. Véletlenül tudtam meg, mikor a közös subládunkban a titkos naplója a kezembe akadt. A könyv csupa ábrándos vallomás, csupa boldog és szivettépő semmiség... A maga minden szavának valami misztikus értelme van előtte, a köszönéséből pedig rejtelmes czélzásokat érzett ki... Azon a napon, mikor a doktor megtiltotta neki a tánczot, ezt irta a könyvecskéjébe: „Boldogan halnék meg, ha tudnám, hogy Tass igazán szeret...”

A doktor megindultan nézett a menyasszonyára, a ki félig sirva dőlt a zuhatag karfájának, pillantását a kristálytiszta habokra szegezve... Egy darabig mindketten hallgattak, aztán Tass csöndesen megszólalt:

- Mit kellene tennünk?

Jolán szomoruan elmosolyodott.

- Ha ki nem nevet, Gyurka, elmondom, hogy mit gondoltam... Őrültség, de egy haldokló kis lány utolsó óráit édesitjük meg vele... Bizonyos vagyok, hogy fehér lelke boldogan röppen át az ismeretlen világba...

- Mit gondolt?

A lány a doktor vállára tette a kezét és könyes pillantással nézett a vőlegénye szemébe.

- Azt gondoltam, hogy megkérhetné a Margit kezét...

- A Margit kezét? - kiáltott fel a doktor megdöbbenve.

Jolán bánatosan bólintott.

- Miért ne? Az egész csalás nem fog tovább tartani pár hétnél, s a szegény kis lány boldogan hunyja le a szemét... Az utjából gyöngéd leveleket ir hozzá, s otthon, ha addig még alkalma lesz rá, megcsókolja néhányszor a kezét... A jó Isten *bennünket* fog megáldani, ha az utolsó óráit megaranyozzuk...

Tass doktor szó nélkül bámult maga elé, mig körülötte tarka pillangók röpködtek, s a hegyi patak hangos lármával rohant lefelé a hófehér sziklákon. Szelid, álombaringató magány borult föléjük, mintha csakugyan valami láthatatlan lény figyelt volna a titokzatos összeesküvésre... Jolán levetette a kalapját, s fürtjei szinte csillogtak a napsugárban, mely az erdő lombjain átszürődött... Hallgatva álltak a hegytetőn, s a szivük dobogása mintha tökéletesen egymásba olvadt volna...

A doktor ajkához emelte a lány kezét s megilletődve susogta:

- Igaza van...

Jolán hálásan dőlt a férfi vállára, s anyai gyöngédséggel simitotta végig lüktető halántékát. És halkan, boldog fájdalommal rebegte:

- Mindig rá fogunk gondolni a kis leányra és együtt siratjuk, ha egyszer nem lesz már közöttünk... Azt hiszem, hiányoznék valami a boldogságunkból, ha ez a fájó emlékünk nem volna...

Mikor később lefelé jöttek a hegyi ösvényen, az öszvérállomás előtt találkoztak Margittal, a ki édes anyja kiséretében eléje jött a vendégüknek. A gyógyépületig mind a négyen együtt

maradtak, de a czukrászbolt előtt Tass doktor egyedül maradt a kis leánynyal, mert Jolán, a ki lázasan az édes anyjába öltötte a karját, véletlenül künn hagyta őket a gyaloguton. Odabenn sokáig válogattak a süteményekben és mire kijöttek, Margit lángbaborult arczczal tépdeste egy oleander-bokor leveleit. Oly rózsás szinben volt, hogy a vén fürdőorvos, a ki épp szembejött velük, jókedvüen megcsipkedte az arczocskáját.

- Teringettét, - mondta az öreg királyi tanácsos, - hiszen maga ugy virul, mint egy nyiló rózsa...

Margit még jobban elpirult, aztán valami különös csillogással szögezte a doktorra a szemét.

- Semmi bajom, - mondta, - oly egészségesnek érzem magam, mint két évvel ezelőtt. Mint a szenttamási majálison, a mikor szellős csipkebluzban sétáltunk éjfélkor az erdőben.

MARGIT LEVELE.

Kedves Gyurka! Mellékelten visszaküldöm a gyürüjét és feloldom a vőlegényi szava alól. Igen komoly okom van rá: meghalok. Mire e sorokat elolvassa, már tudja, hogy nem a saját kezem által halok meg; az a szomoru, alakoskodó betegség ölt meg, a melynek két hónapig tartó, földöntuli, kimondhatatlan boldogságomat köszönhetem...

Most, mikor e levelet irom, még meglehetősen messze vagyok a haláltól. Talán egy hétig, két hétig, vagy egy hónapig is elvergődöm addig a perczig, a mely a fájdalmaimtól megvált; de kötelességem, hogy most számoljak le mindennel, a mi még e világbeli életemre tartozik. A levelet abba a gyöngyházas skatulyába rejtem, a hol a kedves jószágaimat tartogatom; biztosan tudom, hogy ráakadnak majd azon a bánatos napon, mikor Jolánnal a kis hagyatékomat rendezni fogják...

Kedves Gyurka, nem halnék meg nyugodtan, ha egy fájdalmas titkomat be nem vallanám magának: tudom, hogy nem szeret és hogy sohase szeretett. De a jó Isten bizonyosan meg fogja áldani azért a két hónapért is, a mi alatt elhitette velem, hogy értem jár hozzánk, s hogy azt a szegény, sápadt, tehetetlen leányt szereti, a ki magának ezt az utolsó istenhozzádot irja. Most szinte csodálatosnak és megfoghatatlannak látszik: mint élhettem oly soká abban a képzelődésben; hiszen a csalás oly világos volt, mint a kétszerkettő négy. De higyje meg, édes Gyurka, hogy igazságtalan lenne, ha ostobának tartana; hiszen a világon aligha talál olyan szerelmes nőre, a ki a helyemben el ne hitte volna, hogy viszontszeretik. Oly nagy, oly mérhetetlen boldogság, ha az ember az ilyen perczekben nem okos...

Mikor hozzánk kezdett járni, alig voltam több tizenhat évesnél; beteg, kényeztetett gyermek voltam, a ki azt hitte, hogy a nap azért ragyog, a csillagok azért sziporkáznak, a hold azért járja vándorutját, hogy az ő kis élete édes és kivánatos legyen. Most már jól tudom, hogy Jolán kedvéért jött hozzánk, hogy őt szerette a legelső pillanattól kezdve. De akkor... Megvallom, édes Gyurka, hogy a gyerekleányok makacs idealizmusával gondoltam arra, hogy valaha feleségül vesz, hogy karöltve járunk majd az utczákon, ha a háztetőket csillogó napsugár aranyozza meg, s meghitten, bizalmasan bujunk egymás mellé a kályha kicsiny zugában, abban az egyszerü, de virágillatos kis lakásban, melyet maga valami külvárosban berendez... Azért irom le ilyen nyugodtan ezt a gyerekes álmot, mert jól tudom, hogy aligha fog kinevetni érte; hiszen a halál hidegsége a legnaivabb dolgok köré is a komolyság dermesztő fátyolát szövi... Szerettem magát és magáról gondolkodtam éjjelenkint, mikor a láz a valóságos álmaimtól megrabolt; és minden hős, a kiről csak olvastam, vagy hallottam valamikor, a maga külső képével jelent meg előttem az éjszaka sötétségében. És álmaimban akkor is konokul hittem, mikor magát már az egész világ a Jolán néném vőlegényének hirdette...

Ne higyje, édes Gyurka, hogy ez együgyü vakság volt; a Gondviselés jónak és kegyesnek mutatkozott hozzám, a mikor a józan eszemtől megfosztott, s a haldoklásomat ilyen poétikusan megaranyozta. Egy darabig a gyerekleány makacsságával hittem abban, hogy a titkomat egy teremtett lélek se tudja; de maguk, az okosak és egészségesek, csakhamar észrevették, hogy baj van. Észrevették a csillogó szememről, a hosszas, titokzatos hallgatásomról, a pillantásomban fölvillanó lángról, a melylyel a maga jövetelét fogadtam. És áldott, jóságos, könyörülő szivükben ekkor megfogamzott az a terv, melylyel oly hosszu ideig áltattak. Hogy kettőjük közül ki eszelte ki, nem tudom; de ha te voltál, szegény Jolánkám, ugy a jó Isten bizonyosan oly boldoggá tesz érte, a milyenné te tettél engem két hónapon át. Mert, hogy mindennek vége van és a haldoklók tiszta szemével látok: most érzem, hogy mily sokat szenvedtél; hiszen szilajságom, boldog nevetésem, kimondhatatlan jókedvem titeket mind csak közeli elmulásomra emlékeztetett...

Eszedbe jut az a kora őszi nap a gleichenbergi fenyők között? A zenekar bécsi keringőket játszott, a czifraruhás betegek fáradt mosolylyal sétáltak a gyógyudvarnak nevezett ördögmalomban, a kávéház zsufolva volt emberekkel. Négyen sétáltunk fölfelé a zuhataghoz vezető hegyi uton: maga, Gyurka, az édesanyám, Jolán, meg én. Mikor visszajövet a czukrászda elé értünk, Jolán és anyuska bementek a boltocskába, mi pedig künn maradtunk a czukrászda előtt. Oly szelid, tompa és megnyugtató alkonyat volt, hogy az ember boldogságában sirhatott volna... A zenés automata előtt maga hirtelen megfogta a kezemet és a szemembe nézve, váratlanul ezt kérdezte tőlem:

- Szeret?

Éreztem, hogy egyszerre elsápadok és kevés vérem őrülten a szivembe tódul: azt hittem, hogy a következő pillanatban meghalok... De maga szeliden megsimitotta a hajamat, a kezem többé nem bocsátotta ki a magáéból és egy nagybácsi vagy egy háziorvos jóságával sugta a fülembe:

- Ha szeret, mondja meg félelem nélkül... Bátran megmondhatja, mert én is szeretem magát... És ha ugy akarja, hát beszélni fogok a mamával...

Édes Gyurka, érdemes volt tizenhét évig élni, hogy ezt a pillanatot megérjem... Maga csak azt tudja, hogy a föld legboldogabb teremtésévé tett, de egy szegény, ábrándos, beteg leány szive kellene ahoz, hogy azt érezze, a mit én éreztem ott, a czukrászda előtt... Emlékszik talán, hogy válasz helyett sirva fakadtam; a földöntuli, nem halandóknak való boldogság könyei voltak, a melyek akkor sápadt arczomon végigfolytak... És maga még aznap este beszélt a mamával, mig Jolán zavart pillantással himezte a vörösselyem tulipántokat...

Minek beszéljek menyasszonykorom édes izgalmairól: az estékről, a mikor magát vártam, a délelőttökről, a mikor magának irtam, az utolsó gleichenbergi hét szelid verőfényéről, a mikor az orvos oly furcsán csóválta a fejét. Most már értem, hogy min csodálkozott: szegény feje nem értette meg hirtelen javulásom okát, viruló mosolyomat, bátor és egyenes járásomat, holott az ő tudománya szerint már habozás nélkül kellett volna készülnöm az utolsó utra. Azt hiszem haragudott is rám egy kicsit, a miért a komoly tudományt megcsufolom...

Kedves Gyurka, most vallomásaim legfájóbb pontjához érek, ahoz a hideg, esős, borzalmas októberi estéhez, a mikor áldott összeesküvésüket megtudtam. Nem vagyok bizonyos, hogy emlékszik-e arra az estére, - én tudom, hogy a sirban se fogom elfelejteni. A szalonban a Chopin szonátáit zongoráztam, mig Jolán, azt hiszem, bóbiskolt kissé az egyik karosszékben. Utóbb kissé borzongni kezdtem a zongora mellett, s átmentem a gyermekszobába valami kendőért. Mire pár percz mulva visszajöttem a szalonba, Jolán már nem volt odabenn; az előszobából hallatszott be a hangja, a mint magával beszélgetett. Pár percz mulva mind a ketten a szalonba léptek, s mivel jóformán egészen sötét volt már, Jolán csak ugy találomra kérdezte:

- Itt vagy?

Az Isten tudja, micsoda pajkos ötlet sugta, hogy a kérdésére ne válaszoljak. Óvatosan összekuporodtam a zongora mellett - készen arra, hogy a másik perczben eléjük ugrom - a mikor a következő párbeszédet hallottam:

- Ugy látszik, odabenn van a gyermekszobában.

- Mit mond az orvos? - kérdezte maga, Gyurka, szomoruan.

Jolán csöndesen sirni kezdett.

- Azt mondja, hogy az őszi esőzés megöli...

Mindketten hallgattak pár perczig, aztán maga, Gyurka, csöndesen ezt mondta:

- Legalább az utolsó napjain nyugodttá és boldoggá tettük...

Minek mondjam a többit, kedves Gyurka? A sötétben is jól láttam, a mint Jolán megtörve magára borult, s a kezét hálásan megcsókolta... Egy leány, a ki egy férfi kezét megcsókolja: egyszerre borzalmasan villant át rajtam az a bizonyosság, hogy maguk hetek óta csalnak engem...

Pár percz mulva kimentek a szalonból s én kisurrantam az elhagyott cselédszobába, a hol a sötétben keservesen kisirtam magam... Oly hangosan, oly fuldokolva sirtam, hogy attól féltem, meghallja valaki odakünn... De ugy-e, hogy nem csodálja ezt, Gyurka? Hiszen a fiatalságomat, a lányvoltomat, az életemet, a boldogságomat sirattam, a tiszta álmokat, melyek most egyszerre eltorzultak: a virágillatos kis lakás helyett egyszerre egy sokkal kisebb lakás tünt fel a képzeletemben, egy sötét, hideg, borzalmasan csöndes lakás, a hol rövid idő mulva megszállok...

Ne sajnáljanak, ne hullassanak értem könyet: ez a vad kétségbeesés nem tartott tovább pár pillanatnál... Aztán egyszerre valami csodás megnyugvás költözött a szivembe, valami kibékülés a világgal és a jó Istennel, hála maguk iránt, a kik a boldogság tiszta sejtelmét lopták a lelkembe, valami szelid könyhullasztó rezignáczió, hogy mindennek igy kellett történnie... És mig maguk rólam beszélgetnek odakünn, miközben lopva ezt a hosszu levelet megirom, csöndesen és minden fájdalom nélkül gondolom: milyen jó lesz, milyen édes lesz meghalni!

Kedves Gyurka, fáradt vagyok, nem birom tovább; még csak annyit: Isten vele, köszönöm! A Gondviselés meg fogja áldani mindkettőjüket és ha zord téli napokon egymás mellett ülnek a kandalló mellett, boldogságuk fölött ott fog lebegni az a szegény, elköltözött lélek, a kinek földi életét oly jóságosan megaranyozták... Maguk érezni fogják, hogy körülöttük vagyok és olykor talán álmodva kérdezik: Lát-e bennünket a szegény kis bolond, a ki egykor elhitte, hogy szeretik? A tudomány azt mondja, hogy semmit se lehet tudni arról a világról és lám, édes Gyurka, én mégis azt hiszem, hogy látni fogom magukat. Látom és hálásan csókolom meg a kezüket, a miért ezt a bolond csalást kieszelték.

Édes Gyurka, még egy utolsó szót: Isten vele!

GANDIA ALKOTMÁNYA.

A fürdő langyos unalmába egy augusztusi délelőtt bombaként csapott le a hir, hogy III. Szevér ő fensége, Gandia fejedelme, udvarmestere által lakást béreltetett a Thyra-nyaralóban, s makacs reumája ellen az itteni hévvizeket fogja használni negyedfél héten át. A kis nyaralótelep, mely Styria égbenyuló fenyvesei alján huzódik meg, hangosan fellélegzett a hir hallatára; hiszen a szegény fürdőzők május elseje óta ugyszólván halálos unalom rabjai voltak. Már a puszta hir, hogy a galáns és kopaszodó fejedelem idejön, valami friss forradalmi szellőt csempészett az elhagyott völgybe, s a szép asszonyok, a kik eddig silány toalett-pletykákon rágódtak, most csillogó szemmel és dobogó szivvel tartottak szemlét elhanyagolt ruhatáruk fölött...

III. Szevér! Ugyan van-e ember, a ki a gandiai fejedelem nevét ne ismerné? A fenséges ur, a ki immár az ötvenedik év komor állomása felé halad, bizonyára több dolgot adott az európai ujságiróknak, mint Bismarck, Gladstone s a többi hires államférfiu együttvéve. Nem politikai bölcseségével, nem uralkodói erényeivel, - a fenséges ur csak ugy elvétve uralkodott egy-két hétig, olyankor, ha a montekarlói játékbankot renoválták, ha a hires fürdők még kongtak az ürességtől, vagy ha Pavlik, a miniszterelnök, lázadás hirét jelentette Kandiából. Mert Gandia szabályszerüen fellázadt minden hat hónapban, a lakosság beverte a királyi palota ablakait, a vezérkarban pedig mindig akadt egy-egy méltatlanul mellőzött talentum, a ki egy éjszaka a fejedelem ellenségeihez pártolt. III. Szevér ilyenkor a legközelebbi gyorsvonattal sietve leutazott Gandiába, három nap alatt fejbe lövette a lázadók vezéreit s re bene gesta visszatért a rougehoz, vagy a noirhoz, a szerint, a hogy a játék-kabalája parancsolta. És a következő héten már ismét világos szalmakalapban sétált a genuai tengeröböl partján, bájos asszonyokkal kaczérkodva, titkos kalandok után futkosva, melyeken fél Európa mulatott. III. Szevér! Ez a név huszonöt esztendő óta szinte összeforrott a szerelemmel és a kalandokkal, kifogyhatatlan anyagot adva a pikáns ujdonságok iróinak, az operettek librettistáinak és a pletykák után áhitozó uri társaságnak...

A szép asszonyok csillogó szemmel tartottak szemlét elhanyagolt ruhatáruk fölött, a fürdőigazgató reggeltől estig a beszédét tanulta, a Thyra-nyaralóban szorgalmas kezek dolgoztak, a terrászon pedig, a hires kártyázó terrászon, egész délután romantikus történeteket beszéltek a szerencsés fejedelemről, a ki a monte-karlói bankot már három izben kifosztotta... És a következő reggel már a hohenfelsi várban is épp ugy tudtak a fenséges ur jöveteléről, mint idelent, a legtávolabbi villában...

A hohenfelsi vár odafenn trónolt a fürdő fölött, égbenyuló, szinte félelmetes sziklákon, elrejtve a sötétzöld fenyvesbe, a melyből csak egy fekete bástyafal és a négyszögletes torony látszott le a völgyben elszórt nyaraló telepre. A várat a Hohenfels grófok épittették, két vagy háromszáz évvel ezelőtt, a mikor még elszánt rablócsapatok kóboroltak Styria bérczei között. Komor, de kényelmes vércsefészek volt ez, két ölnyi széles falakkal, sötét kaszabörtönnel, hüvös és boltozatos várudvarral, a melyben ritka virágok illatoztak. Birtokosai, a Hohenfels grófok, már mindannyian a kápolna sirboltjában porladoztak, mikor ősi fészküket dobra ütötték. Az uj várur, a ki télen át Troppauban lakott, a kaszabörtönt fáskamrának használta, az ebédlőt pedig telefon utján összekapcsolta a fürdőigazgatóság irodájával. A fiatal Meyer - igy hivták a Hohenfels grófok utódját - nem igen volt több huszonöt vagy huszonhat évesnél, de már öt virágzó üveggyárat és egy fölöttébb bájos asszonyt mondhatott e földi létben a magáénak. Az üveggyárakat az édes apjától örökölte, a fiatal asszonyt ellenben önmaga szerezte, még pedig igen regényes módon: a mitologia aranyhaju Helénája révén. A troppaui szintársulat ugyanis egy januári estén szenzációs előadást hirdetett: Kauders Lili, az európaszerte

ismert szubrett-szinésznő, vendégképp föllépett a *Szép Heléná*-ban. Meyer ur bebotlott valahogy a szinházba, s mikor előadás végén hazahajtatott a lakására, hajnalig kábultan ült egy karosszékben. A fiatal ember halálosan beleszeretett a szinésznőbe, a ki nála vagy öt évvel idősebb volt, s három hónap mulva, családja haragja és fenyegetései daczára, feleségül vette Kauders Lilit. És a szép szőke asszony, a ki valaha öt ország közönségét magába bolonditotta, most idefenn, másfélezer méternyi magasságban, gondolt vissza feledhetetlen diadalaira...

Mikor a hohenfelsi várba is megérkezett a fenséges ur látogatásának hire, az egykori szinésznő titokzatosan elmosolyodott.

- Mit nevet? - kérdezte az üveggyáros.

Lili asszony álmodozva dőlt hátra, s gömbölyü karjait összefonta a feje fölött.

- Egy délután jut eszembe, egy különös és feledhetetlen délután... Maga persze azt sem tudja, hogy én a fenséges ur költségén végeztem el a düsseldorfi zeneakadémiát... III. Szevér, a ki műértő és meczenás fejedelem, ösztöndijakat ad a tehetségesebb leánynövendékeknek, a kik viszont arra kötelezik magukat, hogy a gandiai szinházban föllépnek... Az udvar ilyenkor lekötelező vendégszeretettel fogadja a művésznőket, a kik még lakást is a királyi palotában kapnak... Emlékszem, hogy a *Nebántsvirág*-ban és a *Szép Heléná*-ban léptem föl, s Gandia csakhamar a lábaim előtt hevert. Egy délután, szinház előtt, az udvari titkár azt az örömhirt jelentette, hogy a fenséges ur meg akar tisztelni a látogatásával... „Mondja meg a fenséges urnak, - szóltam a titkárhoz - hogy előadás előtt senkitse fogadok". Csodálkozva nézett rám, mint a ki a dolgot sehogyse érti. „A fejedelmet se?" - kérdezte ijedten. - „Senkit". A titkár a fejét rázva távozott, én pedig a kulcsot megforditottam az ajtó zárában. Már sötétedni kezdett, mikor az ajtón kopogtatott valaki. „Ki az?" - kérdeztem boszusan. - „Én vagyok, a fejedelem" - mondta egy nyájas hang. - „Sajnálom, fenség, de senkitse fogadok." - „Engem se?" - „Nem, fenség!" - „Akarom, hogy rögtön nyissa ki az ajtót!" - „Nem nyithatom." - III. Szevér erre nekidőlt az ajtónak, de az szerencsére erősebb volt, mint az ő legmagasabb válla. Vagy egy negyedórán át dühösen feszegette a kilincset, közben pedig ugy káromkodott, mint egy lókupecz. Soha életemben nem mulattam oly jól, mint akkor délután...

- De egy más alkalommal persze fogadta a fenséges urat? - kérdezte Meyer ur sötéten.

- Miért ne fogadtam volna? Elvégre minden sikeremet kizárólag csak az ő pártfogásának köszönhettem. De azért nem szükséges, hogy ilyen mogorva arczot vágjon, mert a mire maga gondol, az, elhiheti, hogy nem történt meg...

Meyer ur hallgatva szivta a szivarját, Lili asszony pedig mosolyogva nézett maga elé. Egy darabig operettáriákat dudolgatott, aztán egyszerre a haragos férje ölébe ült.

- Nézd, kis csacsim, - mondta, - van egy pompás ötletem. A fenséges urnak hálával és köszönettel tartozom, - és ha valaha, most itt az alkalom, hogy megfizessek neki. Ha nincs kifogásod ellene, meghivjuk egy délután teára... Bizonyosan tudom, hogy nem utasitja vissza a meghivást, a fürdőbeli arisztokráczia pedig megpukkad dühében... És jótállok érte, hogy a legközelebbi estélyen már viselni fogod a *zöld keselyü* gyémántos csillagát...

Az üveggyáros, a ki gyerekes éretlenséggel vágyódott valami mutatós ordó után, egy ideig mogorván tiltakozott, de később beleegyezett a felesége ajánlatába. És Lili asszony, izgatottan, mint egy tizenötéves csitrilány, még az estén a következő levelet küldte el: „Ha még emlékszik rám a fenség, jöjjön el hozzánk egy csésze teára... Itt lakom a hohenfelsi várban, az urammal, a ki tiszteletteljes hódolattal csatlakozik a felesége kéréséhez... Fenségedet türelmetlenül várja - *Meyerné, született Kauders Lili*."

* * *

A fürdőhelyen nem közönséges szenzációt okozott, mikor III. Szevér ő fensége, százakra menő kíváncsi tömeg jelenlétében, hadsegédével a fürdőigazgatóság batárjába ült, hogy a Hohenfelsek sziklafészkébe felhajtasson. A várhegy alján középkori alabárdos várakozott, a ki a fenség közeledtére komoran megfujta a trombitáját, följebb pedig, a hol a szerpentines ut bekanyarodik a kastély felé, parókás apródok álltak sorfalat. A vár körül, a fenyőfák csucsán, tarka lampionok égtek. Mikor a batár a mohos várkapu boltozatához ért, egy fehérruhás, mosolygó szőke asszony bókolt szeretetreméltóan a fejedelem előtt. III. Szevér szeméhez emelte a lorgnonját, aztán nyájasan meghajolt.

- Nini, maga az, szép asszony! Mintha a tiz év, a mióta a gandiai sziveket meghóditotta, nyomtalanul suhant volna el a hamvas fürtjei fölött. Hiszen ma se több tizenkilencz vagy husz évesnél...

- Fenséged nagyon kegyes - mondta Meyerné kaczérul. - Engedje meg, fenség, hogy a férjemet bemutassam...

III. Szevér kezet nyujtott az üveggyárosnak.

- Nagyon örülök, hogy a meghivásuknak eleget tehettem... Régi vágyam, hogy a szép asszonyt viszontláthassam, a kis Nebántsvirágot, a ki valaha egész Gandiát lázba hozta...

Udvariasan karját nyujtotta Meyernénak, mig Meyer ur szerényen a hátuk mögött ballagott. Tiszteletteljes távolban ballagott utánuk, mig a fejedelem kegyes arczczal susogott valamit a szép asszony fülébe. Kauders Lili hangosan kaczagott, a hadsegéd pedig szigoru ábrázattal tudakozódott a klimatikus viszonyok után.

Végigjárták a festői szép kastélyt, majd visszatértek a fényárban uszó ebédlőbe, a hol egyenruhás lakájok álltak mereven az asztal mögött. Mielőtt az asztalnál helyet foglaltak volna, III. Szevér magához intette a házigazdát.

- Kedves Meyer, - mondta nyájasan, - a sors ugy akarja, hogy önnek Gandia ujkori történetében szerepe jusson. Egy bizalmas titkot kell önnel közölnöm; a jó Isten meghallgatta, miért annyi buzgó fohász kelt szeretett népem ajakán: Gandiának megadom az alkotmányt. A nép hatszáz év óta várja az alkotmányt, de a politikai viszonyok mindeddig nem engedték meg, hogy alattvalóim hő vágyának eleget tehessek... Most azonban elérkezett a várvavárt nap: Gandia holnaptól kezdve alkotmányos ország lesz...

Meyer ur hódolattal hajolt meg, bár titokban megvallotta magának, hogy semmitse ért a dologból.

- Az örömhirt, - folytatta a fejedelem, - távirat utján kivánom közölni a miniszterelnökkel, s önt szemeltem ki arra, hogy a táviratot föladja. A hadsegédnek még nem szabad tudni a dolog felől, szolgára pedig e nagyfontosságu hirt nem bizhatom... Ön személyesen fogja feladni a telegrammot a fürdő táviróhivatalában, s másfél óra mulva azzal a fölemelő tudattal tér vissza, hogy az emberiség érdekében fáradozott... Itt van, kedves izé, a jó Isten vezérelje...

Meyer ur kábulva nézett a fejedelemre, a ki leereszkedőleg, kegyesen mosolygott rá... Egy perczig ünnepies csönd volt, de a szép asszony most sokat jelentőleg közbeszólt:

- Siessen, édes, és kötelezze le a fenséges urat...

A házigazda gépiesen nyult a távirat után, s kipirult arczczal távozott az ebédlőből. Lili asszony helyet foglalt a fejedelem oldalán, a hadsegéd diskréten a szomszédos szalonba vonult, a lakájok a csillogó szamovár körül foglalatoskodtak, - mikor az ajtó ujólag fölnyilt és Meyer ur, szemében most már daczczal és czinizmussal, ujra megjelent az ebédlőben.

- Nos kedves izé, valami baj van talán? - kérdezte III. Szevér megütődve.

A házigazda fölkapta a fejét és parasztos szókimondással fordult a fejedelemhez:

- Mennyi ideje vár Gandia az alkotmányra?

- Hatszáz éve, kedves barátom, hatszáz éve. Csak azért jött vissza, hogy ezt megkérdezze tőlem?

- Igenis, fenség, csak ezért... És ha az alázatos véleményemet megmondhatom...

- Nos?

- Akkor azt bátorkodom mondani, hogy még bizonynyal várakozhatik huszonnégy óráig, ha már hatszáz évig várakozott...

III. Szevér előbb végignézte Meyer urat, aztán egyszerre elmosolyodott s helyet mutatva neki a maga balján, igy szólott:

- Lehet, kedves izé, hogy csakugyan igaza van... Üljön le hát és igyék velünk egy csésze teát...

A ZSIRFOLTOK.

Tik-tak, tik-tak, mondta a karneoloszlopos vén óra, mely körülbelül félszáz esztendő óta kisérte figyelemmel az idők járását. Tik-tak, tik-tak, mondta aztán ujra és még serényebben és öreges, tremolázó érczhangon verte ki a hajnali hét órát. És az őrnagy, a ki legénylakásának egyszerü vaságyán hevert, e hangokra fölnyitotta a szemét.

Az őrnagy egy perczig merengve nézett a plafondra, aztán hirtelen mosolyogni kezdett. A vén hadfinak, a ki tiz év óta a kis helyőrség garnizonjában szolgált és a nagy hadgyakorlatokon kivül jóformán csak a kisváros gyakori tetőtüzeinek szentelte minden éberségét és figyelmét, most egyszerre eszébe jutott a lefolyt éjszaka, melyet a helyőrség vidám tisztjeivel együtt töltött el az *Arany Kereszt* éttermében. Az őrnagy nem igen beszélt, csak macskamódjára duruzsolt; a jókedvnek nála ez volt a legmagasabb foka. Mivel a jó élet folytán meglehetősen elhizott, czéczók alkalmával alig vett más részt a közös jókedvben, minthogy elégedetten ivott és szuszogott. Közben leereszkedőleg morgott valamit a bajusza alatt, a miből az alantas tisztek egy jottát se értettek, de azért kötelességszerüleg elismerő kaczagásban törtek ki. Most, hogy vaságyán hirtelen fölébredt, megint jóizüen elnevette magát; eszébe jutott ugyanis néhány epizód a mult éjszakáról, a mi szerinte őrületesen kolosszális volt. Nehogy a nyájas olvasó holmi falrengető tréfákra gondoljon, el kell árulnom, hogy a kövér őrnagy igen sajátságos dolgok fölött kaczagott. Például: a korcsmáros tévedésből kést adott a grog mellé, a főhadnagy dogja felhörpintett egy pikkoló kapuczinert, a kapitány meggyujtotta az ujságot, a mi mellett az állatorvos elaludt. Az őrnagy szemében ugyanis a hasonló epizódok az emberi elmésség netovábbját képviselték.

Az őrnagy tehát jóizüen elnevette magát s készületeket tett arra, hogy a vaságyból kiugorjék, mikor pillantása az ágy mellett álló székre esett; a széken egy fölbontott távirat feküdt. Az őrnagy arczán erre megkövesedett a nevetés, s a szivébe jéghideg borzadály költözött. Álmodtad-e már barátságos olvasóm, hogy nyugodtan léptél le a villamosvasut lépcsőjén s eközben hirtelen észrevetted, hogy egy tizezer lábnyi mélység tátong feketén a lábad alatt? Az őrnagy körülbelül eképpen érezte magát és a vér ugy ellepte a szivét, hogy asztmatikus fuldoklás vett rajta erőt. Megsemmisülve dőlt vissza vánkosára és az első gondolat, mely agyvelejének borzasztó khaoszából kibontakozott, ez volt: Ezredesség, katonai karriér, Isten veled!

A szegény őrnagy megsemmisülve dült hátra vánkosára, mert tényleg oly hallatlan szerencsétlenség történt vele, a mihez hasonlóra az egész világtörténet nem emlékszik. Az őrnagy elaludta a félhétórai vonatot. Tegnap este távirat érkezett a tiszti kaszinóba, mely röviden jelentette, hogy Imre főherczeg, a főfelügyelő, szemlét tart a kisvárosi garnizon fölött, s a félhéti vonattal megérkezik a sédberényi állomásra. Sietve kiadták a parancsokat, a kaszárnyában fáklya mellett dolgoztak, s a tisztek később összegyültek az *Arany Kereszt* éttermébe, hogy a szükséges dolgokat megbeszéljék. Vacsora után váratlanul jókedvük szottyant, a hadnagy hortobágyi betyárnótákra tanitotta a czigányokat, s az őrnagy szapora tempóban, csöndesen szuszogva hörpintette ki egymás után a grogos poharakat. Csak négy felé került ágyba s mikor levetkőzött, megdöbbentő józansággal ezt mondta magában:

- Két óra hosszat aludni fogok és félhétre odakünn leszek az állomáson.

Oly biztosra vette, hogy fölébred, hogy bóbiskoló inasát meg se bizta a keltéssel. Harmincz éves katonai pályája alatt ugy megszokta az idegei szubordinációját, hogy mindig abban a perczben ébredt, a melyikre lefekvés előtt gondolt. Mint történt mégis, hogy most félórával többet aludt? A szegény őrnagy semmit se értett az egész dologból, csak azt tudta, hogy a

pályafutásának vége szakadt: az Isten se menti meg attól, hogy félév mulva penzióba küldjék. A főherczeget egy lélek se várta a pályaudvaron; minden hajaszála az égnek meredt, mikor erre a hallatlan szerencsétlenségre gondolt. Egy pillanatig gyerekes kifogásokon tépelődött: talán jó lenne, ha a táviratot letagadná vagy valami sulyos betegséget jelentene. De rögtön belátta, hogy lehetetlen tervekkel foglalkozik: a táviratot beirták a hivatalban, a betegséggel pedig szemérmetlenség lenne előállani az *Arany Kereszt*-beli jókedvü éjszaka után. Az őrnagy behunyt szemmel dőlt hátra: kétségtelen volt, hogy mindennek vége van...

Pár pillanatig marczangoló fájdalmat érzett, de hirtelen ökölbe szoritotta a kezét: teringettét - mormogta - hiszen nem vagyok vén asszony, a ki pityereg, ha baj éri. Méltóságosan leszállt tehát a vaságyról, megmozdult, s becsöngette az inasát, a ki odakünn a kávét főzte.

- Parancs! - mondta a szurtos inas, a ki egy problematikus fehérségü köténytviselt.

Az őrnagy jóindulattal végignézte a borzas legényt, aztán valami tompa, moll-hangon közelebb intette.

- János, - mondta - szegény kutya, te ugyan jól jártál!

János, a ki a katonai fegyelmet a kis ujjában hordozta, alázatosan összeütötte a sarkantyuját.

- Igenis, - mondta aztán olyan hangon, mintha a dolgok állásával tökéletesen tisztában volna.

Az őrnagy azonban tovább füzte a beszélgetést.

- Azt hitted ugy-e, hogy nálam öregedsz meg, vén csacsi? Ördögöt, János, - finánczlesz belőled öreg napjaidra. Ott fogsz állni a vám mellett, a város végén és sárga meg kék czédulákat osztasz ki a tojásos és a zöldséges kofák között. Én mondom neked, János, hogy finánczlesz belőled, olyan igaz, mint hogy én irnoknak megyek a törvényszékhez...

János most már igen ostobán hunyorgatta a szemét és fölöttébb mozgatta az ádámcsutkáját, de azért katonásan válaszolt:

- Igenis, őrnagy ur!

Az őrnagy eközben magára öltötte a ruháját, pedánsul elsimitotta koponyáján azt a husz szál hajat, a mi boldogult ifjuságából megmaradt, aztán szentimentálisan arczul legyintette Jánost, a ki még mindig ott állott a szoba közepén.

- Ugy ám, János fiam, nekünk kettőnknek befütöttek. Én majd aktákat másolok a megyeházán, te pedig a zöldséges kofákkal veszekszel. Azt mondod, hogy megélünk a penzióból? Ördögöt élünk, János, sárga ördögöt, - az a pár garas a kölykeknek is kevés, a kiket a szegény bátyám helyett tanittatok. Izzadni fogunk, János, izzadni, mint a pinty, mert különben, azt mondom neked János, hogy éhenhalunk...

A nap eközben besütött az emeleti ablakon és az őrnagy pillantása az aranyos atillára esett, melynek alsó szárnyáról rémületes látvány meredt eléje: az atillán két tenyérnyi zsirfolt csillogott. Két hatalmas, tenyérnyi zsirfolt, mely a tegnapi viharos éjszaka emléke volt. Az őrnagy retteneteset kiáltott, - azt lehetett volna hinni, hogy a hanyag Jánost leüti a lábáról - de hirtelen lecsillapult és elnevette magát.

- A finánczok majd rendhez szoktatnak, János, - mondta az őrnagy jóindulattal - én bezzeg nem tudtam belőled embert faragni. De mindegy, János, most már nekünk minden mindegy. Hozz be különben egy vizes kefét, hogy az atillát kitisztitsuk.

János összeütötte a sarkantyuját, kiment a konyhába a vizes kefeért s mikor visszatért, egy táviratot tartott a kezében.

- Az őrnagy urnak jelentem alássan, hogy ez a telegráncs kora hajnalban érkezett, de az őrnagy ur oly jóizüt aludt, hogy nem akartam miatta fölkelteni...

Az őrnagy feltépte a telegrammot - s egyszerre fekete karikák kezdtek tánczolni a szeme előtt. És a szive majd kiszakadt a melléből, mikor a következő szavakat elolvasta:

> „A fenséges ur könnyü torokgyulladásban szenved és igy tervezett utját elhalasztani kénytelen. *Báró Rheinfels.*"

Az őrnagy borzasztó nagyot lélekzett: az az érzése támadt, hogy fulladozva eviczkélt a hullámok között s most hirtelen kirántották a levegőre. A főherczeg tehát nem jött meg. Karriérje nem szakadt ketté, az alezredesi rang ott csillog előtte a közel jövő képei között... Egyszerre büszkén kiegyenesedett, a bajuszát kétfelé sodorta s keményen, katonásan rivallt Jánosra, a ki még mindig ott állott a vizes kefével:

- Mit kuksolsz itt, mint egy panorámás teve?

- Jelentem alássan az őrnagy urnak, hogy parancsára behoztam a vizes kefét.

Az őrnagy egy pillantást vetett az atilla zsirfoltjaira, aztán olyant kiáltott, hogy a plafond is megremegett tőle.

- Beste fia, hát hol volt a szemed, mikor az atillát tisztogattad? Ha mégegyszer igy hozod elém a ruhát, az a szentséges menybéli generális se veszi le rólad a határai kurtavasat.

János meggörnyedve kisompolygott s együgyü elméjében sokáig forgatta a kérdést: miért volt elébb oly jókedvü az őrnagy ur, s miért most oly képtelenül haragos? Bizonyosan az a fránya telegráncs hozott neki valami váratlan rossz ujságot.

ELHIBÁZOTT ÉLET.

Férj. - Feleség.

A Városliget egy villája. A terrászon vacsorázó asztal, a melynek fogásaihoz alig nyult valaki. A parkból az alvó fák édes virágillata suhan ide. Csillagos, májusi éjszaka.

Az asztal körül ketten ülnek. Egy hatvanasnak látszó öreg ur, a ki fekete selyemsapkát visel s a kezében egy felbontott táviratot tart. Jobbján egy körülbelül ötven éves asszony, még mindig szép, a termete - korához képest - szinte tökéletes. Egészen közel hajol az urhoz, s vele együtt olvassa a táviratot.

Az asszony: Szegény kis cziczám! Még Velenczében is én voltam a legelső gondolata. Erzsike, mint asszony, - az ember igazán sirni tudna!

Az ur: Azt hiszem, hogy nincs miért siratnod. A házasságnál még nagyobb tragédiák is léteznek. Azok a könyek, a melyeket a vasutnál hullatott, valószinüleg már Promontornál felszáradtak.

Az asszony: Szegényke oly gyönge, oly törékeny...

Az ur: De szereti az urát, - és ez a fő. Miska tetőtől-talpig becsületes ember.

Az asszony (halkan): Te is az voltál!

Az ur (szó nélkül bólintgat).

Az asszony (sóhajtva): Remélem, hogy boldogabbak lesznek, mint mi!

Az ur (csöndesen): A jó Isten meg fogja őket óvni attól, hogy a mi sorsunkra jussanak!

Az asszony: Szegény kis bogaram! *(A könyeit törli.)*

Az ur: Mikor Erzsike még alig volt tiz esztendős - akkor adtuk be a *Sacré coeur*-be - szent fogadást tettem, hogy életemnek a kis leány boldogsága lesz a czélja. Megfogadtam, hogy szerelem nélkül nem adom férjhez; a legszegényebb ficzkót is szivesen vőmül fogadom, ha a leányom szereti...

Az asszony (keserüen): A saját szerelme nem óvja meg attól, hogy boldogtalanná legyen...

Az ur (gépiesen bólint): Mindig a régi makacsság, mely mindkettőnk életét megmérgezte.

Az asszony: Én is épp ugy szerettelek huszonöt évvel ezelőtt, a hogy Erzsike most a kétnapos férjét szereti.

Az ur (szomoruan): Sohase szerettél. Férjhez mentél, mert ez minden leánynak közös czélja; de a házasságban is csak az édesanyádat szeretted igazán. Én örökké idegen maradtam rád nézve.

Az asszony: Miért nem hóditottál magadhoz? Miért nem pótoltad mindazokat, a kiknek leányságom utolsó napján bucsut mondtam? Miért nem neveltél, tanitottál, kényeztettél? Miért nem édesgettél épp ugy magadhoz, mint az édesanyám kicsike lánykoromban?

Az ur: Mert az első naptól fogva éreztem, hogy idegen vagy hozzám. A szerelem helyett hidegség és bizalmatlanság sugárzott belőled. Mikor szenvedélyem hevében a legelső napon magamhoz öleltelek... *(keserüen nevet.)*

Az asszony (szeliden): Mi kifogásod volt ellenem?

Az ur: Oly ijedten néztél rám, mint Claire néz Derblay Fülöpre a Vasgyáros-ban...

Az asszony (lemondó hangon): Most is az a romantikus gyermek vagy, a ki akkor a fiatal életemet boldogtalanná tette.

Az ur (szomoru gunynyal): Romantika volt, hogy hasonló szenvedélyt vártam tőled!

Az asszony: Hát mit kivántál volna a legelső napon?

Az ur (czinikusan): Te persze helyesebbnek tartottad volna, ha nászutunkon a spanyol irodalomról, vagy a Pósa bácsi meséiről csevegtem volna veled. Szenvedély a mézeshetekben, - nevetséges!

Az asszony (nyugodtan): Akkor is önző voltál, mint mindig. A magad nevelése, multja, érzései szerint itéltél meg egy tizennyolcz esztendős fiatal leányt, a ki rajtad kivül sohase látott idegen férfit. Azt kivántad volna, hogy én is oly mámorosan boruljak a legelső napon a nyakadba, mint azok a lányok, a kikkel legénykorodban barátkoztál...

Az ur: Azok a lányok tudnak valamit, a mit sok tisztességes asszony nem tud: szeretni és szerelmet ébreszteni maguk iránt.

Az asszony (keserüen): Miért nem vettél közülök egyet feleségül?

Az ur: Tudtam, hogy ide jutunk, a hova huszonöt év alatt annyiszor eljutottunk: a haraghoz, a sértődéshez, az oktalan és együgyü szemrehányáshoz. Sohase jutott eszedbe, hogy hozzám simulj, hogy a panaszaimat jóindulattal meghallgasd; mindig a megbántottat játsztad, a mikor arról volt szó, hogy asszonyi kötelességeidet teljesitsd. Egy gyöngéd szavaddal középkori troubadourrá változtathattál volna, a ki egész nap az imádott nő ablaka alatt gitároz. De ezt a szót sohase mondtad ki, nehogy a büszkeségeden csorba essék...

Az asszony (keserüen): A büszkeségemen! Akkor is sirtam, a mikor senki se látott.

Az ur: Sirás helyett okosabban tetted volna, ha a nyakamba borulsz...

Az asszony: Inkább egy egész életre szóló boldogtalanság, semhogy a szerelmedet kikoldul-jam!

Az ur: Semhogy egy gyöngéd szóval megalázd magad!

Az asszony: Mit vártam, miben reménykedtem volna? A legkisebb hibámat, a mit gyermekes naivitásomban elkövettem ellened, lovagiatlan haraggal fogadtad. Sohase jutott eszedbe, hogy a kezemnél fogva vezess, hogy a lelkedet megosszad velem, hogy a magad szerető asszonyá-vá tégy. Rossz néven vetted, hogy az édesanyámhoz huzódom, mikor a te szived sohase nyilt meg előttem igazán! Durva, erőszakos és szigoru voltál, a helyett, hogy jó, elnéző és gyöngéd lettél volna.

Az ur: Minden férfi olyanná lesz, a milyenné az asszonya teszi.

Az asszony: Én, a kolostorból kikerült gyermek, neveltelek volna téged, az erős férfit.

Az ur: Ha azt láttam volna, hogy igazán szeretsz, a ruhád szegélyét is megcsókoltam volna.

Az asszony: Ha nyájas szóval, engedékeny jósággal magadhoz emelsz, alázatos szolgálód lettem volna!

Mindketten elhallgatnak és a sötét fák közé bámulnak. Édes, virágillatos, sejtelmektől bóditó tavaszi éjszaka. Valahonnan, nagyon messziről, halk zongoraszó hallatszik.

Az ur: Emlékszem arra az estére, mikor a kezedet megkértem. Mikor elváltunk, kijöttél az erkélyre. A fürdőhelyen mindenki aludt; csak fehér csipkeruhádat láttam, mely egy pillanatig még, utoljára, felém hajolt. A szivem ugy tele volt, hogy sirni szerettem volna. Ugy éreztem, hogy egészen az enyém vagy, s hogy az élet kimondhatatlan boldogság...

Az asszony (álmodozva): Én is épp ugy zokogtam a bucsuzás perczében, mint szegény cziczuskám, mikor tegnap délben elvált tőlem. De a kupéban, mikor a nyári est csöndjében egyedül maradtam veled, a szivem csupa köny, csupa édes sejtés volt s ugy éreztem, hogy az édesanyámnál is jobban szeretlek...

Az ur (halkan): Azt mondod, hogy szerettél...

Az asszony (susogva): Mindenkinél jobban...

Az ur: És mégse értettük meg egymást huszonöt éven át! Az életünk gyanakvással, keserüséggel, szenvedéssel mult el, a helyett...

Az asszony (a fejét lehajtva): ...hogy egy óráig igazán boldogok lettünk volna.

A fák között meghűvösödik a levegő. A szobalány halkan a terrászon jár, hogy az asztalt leszedje. Fehér bóbitája később eltünik az üvegajtó mögött.

Az ur: Éjfél van!

Az asszony: Ideje, hogy lefeküdjünk!

Mindketten fölkelnek a helyükről s szó nélkül megindulnak a lakás felé. Az ajtóban még egy pillanatra megállanak.

Az ur (halkan): Csak most, a sir küszöbén, tudjuk meg, hogy az életünk csupa boldogság lehetett volna!

Az asszony (megtörli a szemét a zsebkendőjével. A táviratra mutat): Talán ők!

Az ur: Hátha ők!

Lehajtott fővel követi az asszonyt. A villára mély sötétség borul.

A BATTISZT-INGEK.

Mikor a fiatal Kuttner, hatéves távollét után, egy téli reggel megérkezett Budapestre, s a kocsi ablakán át egy kiváncsi pillantást vetett a Kerepesi-ut hullámzó utczai életére, egy perczig az az álomszerü képzelődés fogta el, hogy ő még mindig tizennyolcz esztendős zeneiskolai növendék, a ki egy szegény nagynénjénél kosztol, s borzas kölykeket tanit havi öt forintért a Czerny etüdökre. Mert tizenkét évvel ezelőtt még körülbelül ez volt a sorsa; napközben szorgalmasan tanult, délben többet koplalt, mint a mennyiszer jóllakott, délután pedig alázatosan hajlongott ama kövér mamák előtt, a kiknek csemetéit kivétel nélkül csupa Liszt Ferenczczé és Rubinsteinné akarta nevelni... Mily szédületes karriért csinált azóta! Mikor Kuttner, Münchenből jövet, a ködös téli reggel világosságában most egy-egy régi czégtáblát megpillantott, a szive boldogan dobogni kezdett: érezte, hogy benne is van valami az istenek erejéből, a kik uj világokat alapitanak.

A fiatalember, mikor a zeneakadémiát jó sikerrel elvégezte, s az ősz Mester (a ki itt huszonöt éve játszotta a muzsa szerepét) nyilvánosan homlokon csókolta, kevés pénzzel, de annál több reménynyel indult el külföldi körutjára. Eleintén csak gyöngén csöppent a babérból és az aranyból, de Londonban váratlan dolog történt vele: a *Daily News* hasábos czikket irt róla, azt a nézetét fejtve ki, hogy a fiatal és ismeretlen magyar a legelső zongorások egyike. A czikk, a mit a gyomorbeteg és czinikus ujságiró, (a ki azonban a legnagyobb tekintélyek egyike volt) talán unott ábrázattal vetett papirra, megállapitotta Kuttner Pál szerencséjét: konczertjeire csakugy tódult az előkelő közönség s a *London News* hizelgő sorok kiséretében adta ki az uj csillag arczképét. Az uj csillag, a ki ekkor már teljes öntudatára ébredt a maga művészi nagyságának, prémes kabátban, álmodozó pillantással ült a fotografus gépe elé; s egészséges idegei, jó gyomra daczára aféle bánatos és szenvedő Chopin-arczczal nézett le az alatta nyüzsgő világra. Bőven megrakodva kincscsel és dicsőséggel, három hét mulva bucsut mondott az angol fővárosnak, hogy egy szentpétervári meghivásnak eleget tegyen; s ott az a különös szerencse érte, hogy a czári pár és a nagyherczegek előtt zongorázhatott. Mikor később Pétervárról Berlin felé indult, frakkját előkelő rendjel ékesitette, zsebe pedig tele rubelekkel; s uti táskájában egy világhirü művésznagyság minden kvalifikáczióját magával vitte.

A Kuttner pályája széditő utat tett a szerencsés kirándulás óta, neve szinte összeforrott a sikerrel, s impresszáriója a kedve szerint válogathatott a meghivókban, melyekkel a nagy művészt Európa fővárosai megtisztelték. Mikor hosszu, szőke, selymes haja a hangversenytermek pódiumán láthatóvá lett, az asszonyok égő arczczal szögezték rá pillantásukat, a férfiak pedig irigykedéssel nézték... Kuttner, mikor szállodája terraszán a reggelijét elköltötte, mosolyogva bontotta ki a leveleket, a miket a reggeli posta hozott neki; s egy fejedelem büszkeségével olvasta végig a lelkes rapszodiákat, a bizalmas meghivókat s azokat a lázas, mindent igérő szerelmi vallomásokat, melyeket ismeretlen hivei küldözgettek.... Néha hetykén, gőgös pillantással gyujtotta meg egyptomi czigarettáját; ilyenkor a levélen kilenczvagy tizenegyágu korona ékeskedett...

Mint történt, hogy a világhirü Kuttner még eddig sohase játszott Budapesten? A jó Isten tudja. Talán félt, vagy talán zsugori módjára tartogatta magának azt az isteneknek való gyönyörüséget, mikor mindazokat meghódithatja, a kik egykor csak foghegyről beszélgettek vele? Pedig egy-egy viharos est után, mikor a hangversenytermek csillogó milieujéből a sötét utczára lépett, s szivarozva, csöndesen elmélkedve kószált az égbenyuló paloták között, hányszor gondolt a Vigadó óriási üvegablakaira, melyek ragyogó fényességben usznak, mig odabenn prémbe és selyembe burkolt szép asszonyok sietnek föl a szőnyeges lépcsőkön... Növendék korában, mikor pénz nélkül, éhes gyomorral sétált a befagyott Duna partján, mikor

éjszakánkint a szegény néni nyomoruságos szobácskájában huzódott meg, ragyogó álmokat szőtt a távol jövőről, ha majd mind e fénynek, csillogásnak, mámornak a didergő kis diák lesz a hőse... Majd ha egyszer az ő tiszteletére fogják felgyujtani a Vigadó csillárait! A fiatal ember hátán átfutott a hideg, majd daczosan, önbizalommal dobbantott:

- Akarom, hogy igy legyen, akarom, hogy valamennyien a lábam előtt heverjenek!... És esküszöm, hogy igy is lesz, vagy elpusztulok...

Most itt volt tehát Budapesten, hosszu dicsőségben gazdag hat év után, mikor Kairótól Moszkváig és New-Yorktól San-Franciscoig a czivilizált világ összes művészpártolóit a vazallusaivá tette. Nevét, bár nem igen volt több huszonkilencz - vagy harmincz évesnél, majd csaknem ugy ismerték, mint a Rubinsteinét és a d'Albertét. A hol a téli évad egy-egy estéjén megjelent, agiotagezsal kapkodták el a jegyeket, a műárusok pedig, magas tiszteletdiján felül, kincseket érő ajándékokkal kedveskedtek neki. Hat év óta nem járt a köruton és a Duna partján, akkor is csak azért jött, hogy öreg édesatyját a ki nyomorból egyszerre a fényüzésbe csöppent, a kerepesi-uti temetőbe elkisérje... A hogy most a hideg téli reggel, kissé fázva és álmosan a kocsi párnáján hátradőlt s a szemét kéjesen behunyta, ugy tetszett neki, hogy a nagy, mozgó, lármás és szivtelen Budapest hódolattal a lába elé omlik... Mint a büszke asszony, a kit a szerelem szelid gyermekké tett s a ki igy szól diadalmaskodó udvarlójához:

- A tied vagyok... Tégy velem a mit akarsz...

Kuttner sietve kapott magára valami tisztább ruhát, aztán türelmetlenül csatangolni indult a városba. Csudálatos: egyetlen ismerősével se találkozott a hangos, sürgő-forgó utczákon... Csak a Kristóf-tér sarkán tárta ki feléje karjait egy őszhaju öreg ur, a kiben a művész csak pár pillanatnyi tünődés után ismerte föl a londoni nagykövetség tanácsosát, a ki azóta vezető állásba került itthon s a ki most őszinte örömmel üdvözölte:

- Isten hozta, kedves mesterem! Isten hozta... Emlékszik-e még arra a londoni téli estére?...

A művész utóbb kijutott a Kerepesi-utig, Budapest e legélénkebb hullámvonaláig, melynek környékén valamikor az egész ifjuságát eltöltötte. A kicsiny névtelen Kuttner egész világa a zajos Kerepesi-ut körül forgott. Itt sétált, ide tért be olykor-olykor egy-egy kávéházba, apró szerelmi kalandocskáinak a Kerepesi-ut gyalogjárója volt a szinhelye... A hogy most a Kazinczy-utczánál a széles utra kibukkant, majdnem hangosan felkiáltott: szemközt megpillantotta a Stern-testvérek czégtábláját, a régi boltot, a hol valaha szegényes piperecziklkeit vásárolni szokta... Akkoriban jól ismerték a kis külvárosi üzletben, a fekete szakállas Stern nyájas pillantásokat vetett feléje a pénztár mellől, az első segéd pedig, a kivel egy ismerős családnál néha találkozni szokott, mindig kézfogással tisztelte meg... A mikor a kopott czégtábla most igy váratlanul szemébe tünt, a Kuttner szivében egész gyermekkora feltámadt: nyomoruságának apró örömei, a kétségbeesési rohamok, melyek néha megtámadták, a délutáni leczkék végtelen unalma, egy-egy szegényes tea estély, melyre napokon át készülődött... Álmodozva olvasta el ujból a czégtáblát, mely egy rég bezárt világot nyitott ki előtte... Aztán mosolyogva igy szólt magában:

- Vajjon megismerne-e még Stern bácsi, ha bemennék hozzá? Mit szólna a karriéremhez, a szerencsémhez, a szédületes uthoz, a mit azóta megtettem? És Varga ur, az első segéd, megint kitüntetne-e vajjon azzal a kegygyel, hogy a kezét nyujtja?

Nem gondolkodott sokat, hanem gyorsan átvágott a népes uton és szivdobogva belépett az üzletbe. Mindent ugy talált, a hogy akkoriban elhagyta: a skatulyákon ugyanaz a borzalmas helyesirás, az aczélrudakon szinüket hagyott nyakkendők, az ajtó mellett czifra kötények, alsószoknyák és a napsütéstől megsárgult mollcsokrok... És Stern, a fekete szakállas Stern, semmit se öregedve, semmit se változva, kiáltotta feléje a pénztár márványlapja mögül:

- Ni csak, a kis Kuttner, nagyszerü! Legalább két, vagy három év óta nem járt nálunk. Hé Varga, szálljon csak le arról a létráról...

Varga kiváncsian nézett le a magas létráról, majd ő is összecsapta a kezét.

- Ez aztán a ritka vendég, a fehér holló! Ugyan hol kószált annyi időn át?... Mondhatom, hogy sokat beszéltünk magáról a Schererék teaestéin és kirándulásain...

Az első segéd nagy örömmel iramodott le a létra tetejéről, hogy a megemberesedett Kuttnerrel kezet rázzon. És mig a művész kezét széles markába szoritotta, őszinte csodálkozással rebegte:

- Milyen finom, milyen elegáns gavallérrá lett... Ugy látszik, hogy jól ment a sora, a mig nem láttam...

Kuttner szó nélkül hallgatta az egyszerü emberek beszédét, csak bensőleg, a lelke mélyén gondolta:

- Varga urnak sejtelme sincs arról, hogy hat esztendő alatt mivé lettem... És Stern bácsi, a fekete szakállas Stern bácsi is még mindig a leczkeadó diákot látja bennem...

Nyájasan megrázta az első segéd kezét, - egy pillanatig valami inkognitóban utazó fejedelemnek érezte magát, a ki ártatlan pásztorokkal beszélget... Aztán Európaszerte ismert szenvedő mosolyával fordult a nyájaskodó Varga urhoz:

- Tudja: valami csokrot, valami fekete csokrot szeretnék... Mert az is lehet, hogy benézek még ma Scherer mamához egy csésze jó theát meginni...

Gyorsan megvásárolta a fekete csokrot - hogy miért, azt igazán nem tudta - aztán bucsuzni kezdett Varga urtól, meg Stern bácsitól. De az első előzékenyen visszatartotta:

- Ha battiszt-ingeket akar, most nagyszerü raktárunk van... A Váczi-utczában se kap ilyet, - magunk csináltatjuk a saját magunk műhelyében... Nézze, majd mutatok egynehány szép mintát...

Kuttner könnyedén szabadkozott:

- Most nem, majd máskor, majd ha több időm lesz... Most sietek, - és különben is jól el vagyok látva...

Varga ur azonban mégis előszedte a battisztingeket, Stern bácsi pedig, a ki eddig a pénztári főkönyvben számolgatott, nyájasan kilépett a rács mögül, s odament a beszélgető fiatalokhoz... Egy darabig tünődve nézte, a hogy Kuttner mindenáron távozni akar, aztán egyszerre valami nemes elhatározás ült ki alacsony homlokára... Stern bácsi a vállára ütött a művésznek, félrehivta a bolt egyik sarkába, aztán barátságosan igy szólott hozzá:

- Ha netalán csak az a baj, hogy nincs pénze, hát azért bátran vehet hat darabot... Majd elsején megfizet nekem... Vagy akár elsején a felét... és a jövő elsején a másik felét... Mert tudom ám, hogy derék és becsületes ember...

A művész előbb ijedten nézett a jószivü boltosra, aztán hirtelen behunyta a szemét... Sikerét, diadalait, hirnevét mind egyszerre elfeledte és ujra tizennyolcz éves, bizakodó gyermeknek érezte magát, a ki előtt Stern bácsi a legnagyobb tekintély és a Scherer család teaestélye a legelőkelőbb mulatság... És ekkor igazán csöpp hija volt, hogy sirva nem fakadt...

A FEJEDELEMNÉ.

Négyhetes olaszországi utazás után Dózsa és fiatal felesége visszafelé jöttek a gyorsvonattal. Szótlanul dültek hátra mind a ketten a kupéban és mig a hósipkás tiroli hegyek lassankint elmaradoztak a vasuti töltés mentén, még egyszer visszaálmodták a történteket. Dózsáné olykor behunyta a szemét, Dózsa pedig elgondolkodva ejtette le kezéből az ujságot... Már itt is érzett az ibolyás tavaszi levegő, mintha Sorrento aranyos verőfényét magukkal hozták volna a vasuti kupéban. Ki tudja, meddig füzik itt a gondolataikat, ha az étkezőkocsi pinczére be nem szól:

- Az ebéd!

Dózsáné tehát megigazitotta kissé frizuráját a tükörből, Dózsa fejére csapta a kék utazósipkáját, s ezzel átsétáltak az étkező kocsiba, a hol a pinczérek nagyban készülődtek már a fölszolgálandó ebédhez. Az asztalok mellett sok utas ült, néhányan fontoskodó gourmandériával kötötték álluk alá a szalvétát, mások a jövendő élvezetek reményében törték ketté a császárzsömlyét. Dózsa türelmetlenül nézett szét valami hely után, de mivel a gyorsvonattal véletlenül sokan jöttek, nem igen akadt megfelelő asztalra. Már éppen szeliden káromkodni készült, mikor váratlanul a nevét hallotta:

- Dózsa, maga az?

A fiatal férj kiváncsian nézett körül; az egyik asztalnál egy karcsu, utiruhás, zöldkalapos menyecske ült, egy mencsikoffos uriember társaságában, a ki éppen az aranyszinü sherryből öntött magának egy pohárkával. Dózsa megdöbbenve nézett a fiatal asszonyra, a kit négy év után is egyszerre fölismert. Szalay Gizella volt, a Népszinház egykori kardalos-kisasszonya, a ki ifjuságából valaha neki szentelte a hat leggyönyörübb hónapot, de később egy titokzatos impresszárió segitségével hóditó hadjáratra indult az orosz arisztokráczia ellen. Azóta sokat beszéltek a szép szőke leányról s a szinház környékén az a meggyőződés kapott lábra, hogy Gizella egy orosz nagyherczeg fogatán kocsizik a szentpétervári operába... Akárhogy is volt, Dózsa teljes négy év óta nem hallott róla; s most érthető zavarral állt meg az étkezőkocsi közepén, mikor a szép asszony hirtelen megszólitotta:

- Dózsa, maga az?

- Igen, én vagyok, - mondotta a fiatal férj, megdöbbent pillantást vetve a feleségére, a ki bámulva álldogált az oldala mellett.

- Nincs helyük? - folytatta Gizella kisasszony (vagy Gizella asszony) kedveskedve. - Üljenek ide a mi asztalunkhoz, itt ugyis négy ember számára teritettek. Ez ugy-e a kedves felesége? Jőjjenek, majd bemutatom az uramat... ő nagyon szereti a lovagias magyarokat...

Dózsa tanácstalanul nézett körül, de mivel nem jutott eszébe elfogadható kifogás, habozva fordult a feleségéhez:

- Akarja?

- Miért ne? - szólott Margit asszony mosolyogva.

Gizella erre bemutatta a férjét: Teuchwald főhadnagyot, a kiben czivilruhái daczára is föl lehetett ismerni a merevtartásu katonát. Teuchwald főhadnagy kezet csókolt Margit asszonynak, a Dózsa kezét pedig férfiasan megszoritotta. Utóbb öntött Dózsának a sherryből s lelkes dithirambusok közt jelentette ki, hogy a magyar nemzettel teljes szivéből szimpatizál...

Mig Dózsa érthető ijedtséggel kanalazta a sótalan levest, a két asszony meginditó barátságot kötött. Dózsáné sokat beszélt a genovai világitó toronyról és Capri-sziget holdvilágos éjjeleiről, Gizella asszony pedig áradozó boldogsággal dicsérte Teuchwald főhadnagyot... Majdnem könybelábadó szemmel szoritotta meg a Dózsáné kis kezét.

- Ha tudná, hogy milyen áldott ember! Talán a napot is lehozná, ha komolyan kivánnám tőle... Nincs olyan kivánságom, a minek ellentmondani tudna.

- Csak nem fog valamit megtagadni az ilyen aranyos asszonykától! - mondotta Dózsáné meggyőződéssel.

Később valamennyien ittak egy-egy kortyot a sherryből, Teuchwald főhadnagy pedig szerényen engedelmet kért, hogy egy üveg pezsgőt fölbontasson. Margit kérdőleg nézett az urára, de a főhadnagyné - Isten tudja, hogy jutott ilyesmi az eszébe - ezt mondta:

- Elfogadhatják... ez az ur nem igen érzi meg, ha egy üveg pezsgőt fölbontat... Száz üveget is fölbontathatna, ennyi is bőven telnék a jövedelméből... Van itt pénz, nem kell sajnálni a főhadnagy urat...

Dózsáné, a ki nagyon megszerette a fiatal asszonyt, ugy találta, hogy uj barátnője kissé naivabb, mint kellene... Teuchwald főhadnagy azonban tetszéssel hallgatta a felesége hóbortos trécselését és később udvariasan üritette ki poharát a Dózsáné egészségére és boldogságára.

A feketekávénál történt - a főhadnagy szivarért ment át kupéjába -, hogy Gizella asszony bizalmasan hajolt közelébb a nászutas házasokhoz.

- Mit titkolózzam maguk előtt - mondotta jólelküen. - Pszt, hajoljanak csak idébb... Teuchwald főhadnagy nem az, a kinek kiadja magát...

- Hát kicsoda? - kérdezte Dózsáné kiváncsian.

- Teuchwald főhadnagy csak afféle fejedelmi álnév, afféle előkelő inkognito, a melyben a koronás fők utazni szoktak... Ő sokkal nagyobb ur, mint önök hiszik... de az Istenért, nem szabad ám elárulniok, hogy tudnak valamit a dologról... A főhadnagy igazi neve: *II. Tivadar*.

- A középrumeliai fejedelem? - kiáltott föl Dózsáné megdöbbenve.

- Ugy van. II. Tivadar, Középrumélia ura és fejedelme...

Dózsáné, a ki lánykorában sokat olvasott a galáns balkáni fejedelem párisi kalandjairól, hires szinházi viszonyairól, szenzációs nizzai virágkocsijáról, ámultan kérdezte a dicsekedő Gizella asszonyt:

- Eszerint... maga... a fejedelemné?

- Hát persze..

Teuchwald főhadnagy utóbb visszatért a szivarokkal, s előzékenyen megkinálta Dózsát egy valódi havannával, a mit az öreg Clay állitólag a saját használatára készittetett. De Dózsa, a ki idült gégehurutban szenvedett a szüntelen szivarozástól, sajnálkozva jelentette ki, hogy sohasem dohányzott életében...

Ebéd után, közeledvén a hivatalos vámrevizió, Dózsa visszatért a kupéjába, de előbb udvariasan elbucsuzkodott a főhadnagytól és a locsogó Gizella asszonytól. Gizella asszony ekkor megcsókolta Dózsánét s nyájasan igy szólt hozzá:

- Ha Bécsbe jönnek, keressenek föl bennünket az *Imperial*-ban, a hol a fenséges urnak állandó lakása van...

Dózsa előretuszkolta a feleségét, maga pedig szótlanul haladt a nyomában. A szomszéd kupéban Margit asszony visszafordult.

- Milyen jószivü, milyen bájos a fejedelemné, - mondta lelkesedve. - Látta, hogy megcsókolt, pedig most beszéltem vele először életemben... Csak azt nem tudom, hogy miért szólitja az urát *fenséges ur*-nak? Avagy ez is az etiketthez tartozik?

STELLA MARITIMA.

Mit ér a szépség és a talentum a kellő ügyesség és életrevalóság nélkül? Lám, Stella Maritima asszony, az aranyhaju világcsoda, már két hét óta énekelte az orfeumban a parlagi rigóról és a művelt kanáriról szóló kuplét, s az orfeum nézőtere még mindig tátongott az ürességtől. És mikor Weisz ur, Stella Maritima asszony, az aranyhaju világcsoda hites férje, az uj szerződés végett megjelent az igazgató irodájában, Grog, a fogatlan orfeumdirektor kedvetlenül, sőt haragosan fogadta:

- Mit akar? - mondta az alázatos férjnek és fitymálva integetett a kezével. - Esténkint ötven forintot fizetek a tisztelt nejének és van olyan este, hogy nem veszek be harminczat. Csak nem leszek tovább is a maguk bolondja... Inkább lehozatom a japáni csoportot, vagy a kristály-embert... azok legalább hoznak nehány rongyos garast... Ugyis már közel állok ahoz, hogy csődbe jussak...

- Hát nem jól énekel a feleségem? - kérdezte Weisz ur aggódva.

- Nem-e? Én mondom önnek, hogy több tehetsége van a kis ujjában, mint az egész Yvetteben meg a többi reklámhajhászó pereputtyban... Ha a közönségnek csak annyi esze lenne, mint egy keresztes póknak...

- Vagy talán nem elég szép?

- Teringettét, sohase láttam még szebb asszonyt életemben... Maga Weisz sokkal nagyobb szamár, semhogy csak megérteni is tudná, hogy milyen gyönyörü felesége van... Ilyen termet és ilyen haj... Párisban megbolondulna érte a fél város... De itt... Ezeknek még annyi izlésük sincs, mint a bojároknak...

- Hát akkor mi a baj?

- Mi a baj? - kiáltott föl a kékreborotvált direktor dühösen. - Az a baj, hogy idáig még az ördög se emlegeti Stella Maritimát... Sejtelmük sincs a reklámról... pedig reklám nélkül manapság még a nagy Napoleon is megbuknék... Nézze meg, hogy mit csinál odakünn Yvette meg a többi... A maga felesége otthon a kis leányát dajkálja és az ura rojtos gallérjait rendez-geti... Ilyen életmóddal jobb lett volna, ha a gyermekkertészetre vagy a postamesterségre adja magát... De ha a felesége ostoba, illenék, hogy legalább magának legyen valami sütnivalója... Igy mamlaszkodni... ezzel az asszonynyal... ez már több a soknál... Ki a sárga ördög adta magának azt az ideát, hogy ezt a csodaasszonyt feleségül vegye?

Weisz ur kinosan simogatta végig a homlokát és megtörten rebegte:

- Engem nem érhet semmi vád, mert én, becsületemre, mindent megteszek, a mi csak tőlem telik. A selyemruháját én vittem a szabónéhoz, hogy mélyebben decolletálja, s kétnapi fárad-ságomba került, mig arra rábeszéltem, hogy a harisnyakötőit mutogassa... Mit tehetek egyebet? Az ötven forintból nem telik ujságreklámra, vagyonom pedig, jól tudja, hogy semmi sincs. Utóvégre nem állhatok ki nagy dobbal az utczára...

Grog ur megvetéssel nézte végig a verejtékező férjet, aztán rágyujtott egy kétkrajczáros szivarra.

- Nagy dob... csacsi... kell is a maga nagy dobja a népnek... Itt egészen másról van szó... értse meg...

- Hát mi kell a népnek? - kérdezte Weisz ur reménykedve...

- Botrány, tisztelt barátom, botrány. A népnek botrány kell, még pedig minél nagyobb botrány, annál jobb... A mig tehát nem csinálnak valami tisztességes botrányt, addig jobb, ha uborkát savanyitanak odahaza...

Weisz ur egy darabig ostobán bámult a fogatlan direktorra, aztán félénken dadogta:

- Botrány? Mit ért azalatt, hogy botrány?

- Tudom is én! Valami olyat kell kieszelniök, a miről két napig az egész város beszél. Próbálja meg a tisztelt neje az öngyilkosságot, vagy csináljon valami házasságtörési jelenetet, vagy üssön arczul egy krakélert az utczasarkon. Egészen közömbös, hogy milyen botrányt csinál, a fő, hogy botrány legyen a javából. Akkor aztán eljöhet megint a szerződés végett...

Weisz ur ott lebzselt még egy darabig az igazgató szobájában, de mikor látta, hogy az ördög se törődik vele többet, utóbb meghunyászkodva kisompolygott az irodából... És Stella Maritima, a ki otthon éppen szilvaizt tett a barátfülébe, ugyancsak nagyot nézett, mikor az ura e szavakkal jött haza délben az ebédhez:

- Azt mondta, hogy nem irja alá a szerződést, hacsak valami tisztességes botrányt nem csinálsz. Próbáld meg az öngyilkosságot vagy csinálj valami házasságtörési jelenetet vagy üss arczul egy krakélert az utczasarkon, de a mig valami ilyesmit el nem követsz, beszünteti a további föllépéseidet.

*

- Mit tegyünk? - kérdezte az aranyhaju Stella Maritima, mikor végre megértette, miről van szó.

Weisz ur gondolkodva járt föl s alá a szükecske Csengery-utczai lakásban. Hosszabb ideig tünődött, de utóbb megállt a felesége előtt.

- Az öngyilkosságot nem ajánlom, - mondta habozva, - mert az ilyesmi mégis csak veszedelmes tréfa. A házasságtöréssel talán lehetne csinálni valamit, de az illető, a kit harmadiknak szerződtetnék, esetleg félremagyarázhatná a tervünket. Az arczulütés volna még a legártatlanabb kisérlet, de a krakéler utóbb azt kivánná, hogy duelláljak vele. Igy hát nem volna más mód, mint...

- Mint? - kérdezte Stella Maritima halványan.

- Mint hogy engem üss arczul valahol a belvárosban...

Stella Maritima megdöbbent arczot vágott - oly borzasztónak tünt föl előtte az a gondolat, hogy az ő áldottlelkü férjecskéjét arczulüsse. Ő nem az artisták könnyelmü bohém családjából származott, az édesapja esernyőket foltozott a Terézvárosban, s Weisz ur, a ki mégis megkeresett évenkint két-háromezer forintot, valódi jótéteményt követett el, mikor a szegény leányt feleségül vette. Harmadféléves boldog házasságuk alatt a derék Weisz még sohasem mondott neki egy bántó szót. És ezt a jó embert ő nyilvánosan megbélyegezze? A szegény Stella Maritima zokogva borult tehát az ura vállára és gyöngéden igy szólott:

- Nem, inkább lemondok a művészetről, inkább tovább is foltozok és takaritok, semhogy téged, drágám, nyilvánosan arczulüsselek. Azt hiszem, hogy megrepedne a szivem ott a közönség szemeláttára...

Weisz ur ekkor ugy viselkedett, mint egy igazi hős; nagyot toppantott a lábával és energikusan megragadta a Stella Maritima puha kis kezecskéjét.

- Arczul fogsz ütni és punktum, - mondta ellentmondást nem türő határozottsággal. Bánom is én azt a kis szégyent, a mit okozni fogsz. A karriéred megéri nekem ezt az áldozatot - és otthon aztán felcsókolhatod azt a fájdalmat, a mit az ütéseddel okoztál...

*

Május volt és aranyszóró tavaszi dél. A ferenczieк templomtornya élesen nyult bele a tiszta tavaszi levegőbe és a kirakatok fényes tükörüvegében tollas kis asszonyi kalapok himbálóztak. A férfiak már világos kabátokban jártak és az utczasarkokon harmatos la France rózsák kaczérkodtak a sétára induló lányokkal. A világ édes volt és illatos és a Koronaherczeg-utcza felől egy feketébe öltözött fiatal asszony közeledett a ferenczieк temploma felé...

Stella Maritima volt, az aranyhaju csoda, a ki lágyan suhant végig a Koronaherczeg-utcza aszfaltján, sárga czipőcskéit közömbösen rakva egymás mellé, mig az utcza lovagjai sáppadoztak a bámulattól... Stella Maritima egyszerre homályba boritotta a napfényben sütkérező asszonyokat, akik irigykedő pillantásokat vetettek fekete ruhájára, mesébe való aranyos hajára... A szegény aszfaltbetyárok remegve fogóztak meg a kirakatok vasába, mert ilyen asszonyt még világéletükben nem láttak... És Stella Maritima mindazonáltal remegni kezdett, mikor a tér kőszentjét megpillantotta...

A tér felől ugyanis egy kopott férfiu közeledett, kávészinü kemény kalapban, mely piszkos és gyürődött volt, félretaposott, csúf czipőben, mely hangosan kopogott az aszfalton... És a züllött ember, Stella Maritimához érve, hirtelen revolvert rántott elő a kabátja zsebéből és rekedten igy kiáltott föl:

- Itt vagy tehát a kezeim között, te czéda! Most aztán véglegesen számolni fogunk.

A járókelők rémülten álltak meg utjokban, hangos sikoltozás támadt, néhány asszony majdnem elájult a felindulástól, a sarki rendőr megfontoltan közelébb jött. És Stella Maritima kissé sápadtan igy szólott:

- Gyáva, nyomorult, tehát ilyesmire vetemedel! De nem félek tőled, nem félek, nem félek! Ime, itt van a válaszom...

És fölemelvén kezét, arczulütötte a züllött embert, a ki most hirtelen elejtette a revolvert. E közben többen megragadták őt, a sarki rendőr pedig méltóságosan igy szólott:

- Mi történik itt, miért támadta meg ezen uri nőt?

Weisz ur - mert ő volt - izgatottan igy szólott.

- Ő kérem a hites nőm, és elhagyta kérem a hároméves leányát és a kilenczhónapos fiacskáját. Egy gigerli kedvéért hagyta el őket kérem, mert rossz, czéda és alávaló. És én agyon fogom őt lőni kérem, ha most nem, hát máskor, ha találkozom vele...

A körülállók, Stella Maritima asszony szőke haját látva, fenyegetően emelték föl a kezüket, az asszony pedig felindultan ezt mondta:

- Otthagytam, mert durva és részeges volt... És meg is vert, mielőtt eljöttem volna a házától...

Néhányan ekkor meg akarták lincselni Weisz urat, a bölcs rendőr azonban véget vetett a skandalumnak, a mennyiben a házaspárt tapintatosan a kapitányságra vitte. Onnan, egy csinos szónoklat elmondása után, a kapitány jószivüen elbocsátotta őket, az esti lapok azonban kolumnás czikkeket irtak az érdekes merényletről. A Stella Maritima szépségét avatott tollak festették le és a riporterek töviről-hegyire megirták, hogy a szép asszony mit énekel az orfeumban... Annyi sok pikáns apróságot közöltek felőle, hogy aznap még a legjámborabb nyárspolgárok se beszéltek másról odahaza a vacsora fölött, mint a Stella Maritima mesébe való szőke hajáról...

*

- Ez már aztán valami, - szólott a fogatlan Grog, mikor a pénztárt a belépő-jegyekért ostromolni kezdték.

Stella Maritima elénekelte a kupléit és mikor a parlagi rigóhoz és a művelt kanárihoz ért, a habituék véresre tapsolták a tenyerüket. Oly eszeveszettül tapsoltak, hogy az orfeumot szinte félteni kellett az összeomlástól. És Grog, a boldogságtól lihegve, igy szólott előadás után Stella Maritimához.

- Lám, ugy-e van egy kis esze a vén kutyának? Holnaptól kezdve kordont kell huznunk a pénztár elé és a jegyek árát felemeljük ötven perczenttel. Maga hatvanszor fog föllépni esténkint nyolczvan forintnyi fizetéssel...

Stella Maritima nem igen hallgatott Grog urra, mert ő titokban a derék Weisz urra gondolt, a ki meglapulva várakozott rá a hátulsó kapunál. Stella Maritima beburkolózott a kendőjébe és ugy surrant ki ovatosan a kis ajtón. És odakünn gyöngéden belékarolt a leselkedő Weisz urba, hamarosan össze-vissza csókolta az ura torzonborz szakállát és egy jó kis feleség édes meghittségével susogta:

- Gyere, drága bolondom, gyere, nehogy a léhütők közül valaki meglásson bennünket...

A TÜNŐ PERCZ.

A hogy most a csinos ebédlőben, a virágok, feketekávés csészék, japáni gyorsforraló bizalmas milieujében együtt ültek, Talján mérnök - a szép özvegy legkitartóbb udvarlója - egyszerre ideges mozdulatot tett.

- Mi baja? - kérdezte Szalayné mosolyogva.

Talján keresztbe vetette a lábát - ezt a mozdulatot Nádaitól tanulta a Nemzeti Szinházban - és látható boszankodással ekkép szólott:

- Mi bajom? Az a bajom, hogy már torkig vagyok ezzel a mulatsággal. Szép asszony, maga szörnyen visszaél azzal a tudattal, hogy három év óta a hűséges kutyája vagyok. Mit akar velem? Jól tudja, hogy az árnyéka se lehet ragaszkodóbb magához, s három év óta még se tesz egyebet, mint hogy az orromnál fogva vezet. Miért nem mondja, hogy kotródjam innen? Kiméletből? Köszönöm az ilyen pokolnál kinosabb kiméletet. Ha szeretem is, utóvégre van bennem annyi férfiasság, hogy véget tudnék vetni ennek a siralmas állapotnak. Mondja, hogy közömbös irántam, - és én eltünök, mint a czigarettám füstje. Vagy szeret? Akkor meg mi czélja ennek a gyermekes habozásnak? A jeremiádjaimra csak kétféle választ adhat: *igen*-t, vagy *nem*-et, a hogy saját maga jónak látja. De se *igen*-t, se *nem*-et, - bocsánat, igy csak a primadonnák viselkednek a bölcsészek, a jogászok és a gyógyszerészeti hallgatók iránt. Gondolja meg, hogy miképp bánik velem három év óta! Őszszel azzal biztat, hogy Abbáziában mond feleletet, télen a májusi napokkal vigasztal, májusban pedig nagy kegyesen azzal a reménynyel bocsát el, hogy a fürdőn végképpen határoz. Három tavasz, három nyár, három tél mult el - és én még mindig ott tartok, a hol ismeretségünk elején. Meg fogja engedni, hogy van némi okom a panaszra, - mert fájdalom, rég kinőttem abból a korból, mikor az ember egy kék szalaggal megelégszik. Mi a szándéka? Mit határozott? Mondja meg őszintén. Ha ugy kivánja: meg fogom csókolni a kis kezét és ezentul épp ugy köszöntöm, mint a többi barátnőjét, a ki a zsurjain megfordul. Ha pedig azt hiszi, hogy nem lenne nagyon unalmas velem együtt csavarogni az egész életen keresztül, hát holnap elmegyek az anyakönyvvezetőhöz. De vagy az egyiket, vagy a másikat, ha kérnem szabad, - mert a várótermet már alaposan meguntam.

Szalayné kissé melankólikusan nézett az idegesen kipirult fiatal emberre, aztán szelid gunyolódással kérdezte.

- A szerelmi vallomásoknál most ez a tónus van divatban?

- Csodálja, hogy nem vagyok türelmes! - szólott Talján gyerekes érzékenységgel. - Hiszen annyira szeretem, hogy már szinte magam előtt is szégyellem...

A szép asszony rózsás arczáról eltünt a gunyolódó mosolygás, okos, aczélosan kék szemét megindulva szögezte Taljánra s most már ő is gyöngéden szólalt meg:

- Mit akar tudni? Azt, hogy a szerelmét viszonzom-e?

- Persze, hogy azt.

Az özvegy lehunyta a szemét és remegő hangon susogta:

- Talján... hát nem látja... nem érzi?

A mérnök dobogó szivvel kapott a Szalayné keze után, de a szép asszony kissé szomoruan intett neki.

- Várjon, még nem mondtam el a többit. Szeretem... ez bizonyos... de ez nem minden... Hiszen három évvel ezelőtt épp ugy szerettem, mint ma. Akarja tudni, hogy miért haboztam eddig a válaszszal? Nem szeszély volt, nem kegyetlenség, mint maga gondolja. Tartozom azzal, hogy a viselkedésemet megmagyarázzam. Hallgasson hát meg, mielőtt itéletet alkotna...

A fiatal ember égő szeme lázasan tapadt a szép asszony alakjára, melyet egy drágaköves öv még karcsubbá, kivánatosabbá tett, Szalayné pedig kissé álmodozva folytatta:

- Talján, ne kaczagjon ki, én azt hiszem, hogy nincsen is igazi boldogság. A boldogság csak a gyerekek képzelődése, a remény és a visszaemlékezés ad zománczot a multnak és a jövőnek. A jelen szürke és köznapi és minden csak akkor lesz poétikussá, ha már elmult, vagy még csupán a fantáziánkban él. Mikor kisbaba-koromban bárányhimlőben feküdtem, sokat beszéltek nekem egy aranyhaju báburól, melyet a felgyógyulásom napján kapni fogok. Láz-álmomban mindig csak ezt a bábut láttam és boldogan szoritottam magamhoz a kicsi vánkost, mert az aranyhaju herczegkisasszonyt láttam benne. Mindennap a bábu gondolatával aludtam el és a bábu gondolatával ébredtem. Egyszer aztán fölgyógyultam a betegségemből és a kékszemü tündért csakugyan elhozták. Teljes huszonnégy óráig boldog voltam, de aztán? - aztán unalmasnak találtam a viaszkisasszonyt, a ki mindig üveges mosolylyal nézett rám. Nem örültem többé neki, nem szerettem, nem dédelgettem. Egy napon azonban a bábuval baj történt: valami rossz cseléd ellopta. Édesanyám szörnyü haragra lobbant, az én szememet pedig elfutották a könyek. Mily szépnek láttam megint a hűtelen herczegkisasszonyt! Még tizennégy éves koromban is Beatrice-báburól beszéltem és ma is azt hiszem, hogy az volt a legkedvesebb jószágom. Pedig akkor, ha őszinte akarok lenni... A bábu csak addig volt szép, a mig reménykedtem benne és csak azután, hogy a lompos Borcsa elvitte. Amig megvolt, nem vetettem rá egy jó pillantást. És lássa, én azt hiszem, hogy minden földi dologgal csak ugy vagyunk, mint az én bársonyruhás Beatrice-emmel...

- Ugy beszél, mint egy északnémet filozofus, - vetette közbe Talján kissé keserüen.

A szép asszony elgondolkodva folytatta:

- Szalay egy margitszigeti majálison kért meg... Körülöttünk édes fenyőillat lebegett a tavaszias éjszakában... Ugy éreztem, hogy mindennek fenyőillata van és az élet is olyan csillagosan bájos, mint a margitszigeti éjszaka. Menyasszonykoromban elégedett és boldog voltam, mert ugy éreztem, hogy igazán szeretem őt. Mit vártam a jövőtől! Milyen szépnek láttam mindent! Azt hittem, hogy egy örökkétartó mesevilág borul rám. És lássa, mikor az oltártól eljöttem és Velencze misztikus csöndjében kóboroltunk, voltak perczek - miért ne vallanám meg? - mikor a boldogságom is köznapinak tetszett. Más voltam-e, mint a többi öthetes asszony? A jó Isten tudja. Én némelykor mindent oly szürkének találtam: a képtárt, a pinczéreket, a liftes embert, az esőt, a lagunákat... És később se volt soha egy pillanatom, mikor zavartalanul boldog lettem volna. Igazi boldogság! Hol van az? Házasságom idején ellágyulva gondoltam vissza a kékszemü Beatrice-ra, mert ugy rémlett, hogy csak ő vele voltam igazán boldog. És később, mikor a szegény Miska mindörökre egyedül hagyott, magányosságomban nem a szürke órákra gondoltam többé, hanem a Margitsziget csillagsugaras éjszakájára. És ugy rémlett, hogy egész házaskorom olyan illatos volt, mint az a leánykori majális. Ma is azt hiszem, hogy Velenczében voltam a legboldogabb. Pedig akkor, ha őszinte akarnék lenni... És igy van, hogy nem hiszek többé a boldogságban. A boldogság csak gyermekeknek való mese; egy hazug álom a multból vagy a jövőből. Néha ugy rémlik, hogy boldogok leszünk valamikor, néha azt hiszszük, hogy régente boldogok voltunk. De az a percz, a mikor meg tudjuk fogni a boldogságot, egész a sirunkig nem érkezik el...

A szép asszony könyes szemmel nézett a mindinkább leszálló alkonyatba, s halkan, szomoruan susogta:

- Ezért félek attól a perctől, a mikor egészen a magáé leszek. Elérem-e azt a boldogságot, a miről annyi idő óta álmodom? Vagy megint a mindennapi élet szürke prózája lesz-e a sorsom? Ha tudnám, Talján, ha tudnám, ha bizonyosan tudnám...

A fiatal ember kezére támasztotta a fejét, s csöndesen mormolta:

- Engem épp oly kevéssé szeret, mint Miskát, vagy a gyermekkori bábuját. Ha szeretne, nem kételkednék a jövőben. Mert egyedül a szerelem az a csoda, a mi a tünő perczben is boldoggá tesz bennünket...

A MAMA TALÁLKÁJA.

I.

A májusi ájtatosságok hetében volt, egy csütörtök délután, Nógrádyné misére ment a ferenczieк templomába - páter Ignácz prédikált, a hires téritő - s a lányok, névszerint Zsófi és Margit, egyedül maradtak otthon a Lipót-utczai lakásban. Zsófi, a ki e héten a konyhai inspekcziót végezte, épp a habos torta maradványait rakta el, - közben Beniczkyné Bajza Lenke egy regényét olvasta - Margit pedig félkézzel próbálgatta odabenn a Varázsgyürü gavotte-ját. A zongorázás azonban hirtelen félbeszakadt, s az ebédlő ajtajából egy kipirult leányfej tekintgetett a kinyitott spájz felé. Margit volt, törökös kreton bluzban, kontyában azzal a finom gyöngyház fésüvel, melyet édes anyja véletlenül künn felejtett. Margit, a ki fölöttébb izgatottnak látszott, óvatosan átkiáltott Zsófihoz.

- Pszt!

- Mit akarsz? - szólott daczosan Zsófi, a ki éppen annál a fejezetnél tartott, a melyben az olajbarna goelette-kapitány a halvány grófnőt megszökteti a kolostorból.

- Pszt, ne lármázz, hanem jőjj ide. Olyat mutatok, hogy a szemed-szád is eláll bele.

Zsófi fájdalmas tekintettel vett bucsut egy pillanatra a goelette parancsnokától, a spájzot sietve becsukta, s türelmetlenül követte titkolózó hugát a világos ebédlőbe.

- Mit mutatsz? - kérdezte kiváncsian.

Margit még egyszer meggyőződött a felől, hogy az ebédlő ajtaja gondosan be van csukva, a mutató ujját rejtélyesen az ajkához érintette, aztán olyan hangon, a mely csak a nápolyi sbirrek közt szokásos, szólott az ámuló Zsófihoz:

- Olvasd el gyorsan ezt a levelet!

A török bluzból egy összegyürt czédula került napvilágra és a czédulából Zsófi nagy szivdobogások közt olvasta ki a következő sorokat:

> „Négy órakor okvetlen várom a Ferenczieк templomában, a hol mise közben akadálytalanul beszélgethetünk. Ugy-e nem várat hiába? Kis ujjait egyenként százezerszer csókolja -
>
> *L.*”

- Nos? - kérdezte Margit sápadtan, mikor Zsófi a levelet végig olvasta.

Zsófi azonban nem felelt a kérdésre, hanem égő arczával kiváncsian közelebb hajolt titokzatosan mosolygó testvéréhez.

- Neked irták? - kérdezte kissé irigykedve.

- Óh, még mit nem gondolsz! Az *L.* itt annyit jelent, hogy: *Lajos.* Remélem, tudod, hogy micsoda Lajosról van szó?

- Talán Ács Lajosról?

- Persze, hogy róla.

- És kinek irta Ács Lajos ezt a levelet?

- Hát kinek irta volna? Nem nekem, sőt nem is neked, hanem az édes mamának...

- Az édes mamának? - ismételte az együgyü Zsófi megdöbbenve.

- Természetes. A levelet itt találtam a toilette-tükör fiókjában. Mama csavarta bele véletlenül a fodoritó vasat, mikor délután a ferenczieckhez sietett. Ha az összefüggést ebből se érted, akkor sajnállak...

- Csak nem gondolod, hogy...

- Azt gondolom, hogy az édes mama találkára ment délután a ferenczieck templomába...

Zsófi megdöbbenve bámult egy darabig a levélre, de aztán átszellemült arczczal fordult a kipirult Margithoz.

- Azt hiszed, hogy csakugyan a mamának irta?

- Persze, hogy neki! Kinek irhatta volna másnak? Egyébként is régi dolog, hogy Ács ur a mamának udvarol.

- Ez már igaz, - szólott Zsófi pozitiv meggyőződéssel.

Egy darabig mind a ketten hallgattak, végre Margit gondolkodva igy szólott:

- Érdekes levél, mi?

- Meghiszem, - mondta Zsófi a nyelvével csettintve.

- Egyébként, ha igazságosak akarunk lenni, beismerhetjük, hogy Ács urnak jó izlése van. Kevés olyan szép asszonyt ismerek, mint a mama...

- De vajjon tetszik-e ő is mamának?

- Nem igen hiszem. Mi szép van Ács uron? Apa százszor különb férfi, mint ő. Legalább én, ha a mamának lennék, nem sokat törődném a levelével.

- Én sem, - mondta Zsófi és lelkesedve megcsókolta a trumeaun álló arczképet, mely Nógrády urat még vőlegény korából ábrázolta.

A két leány ismételten elolvasta az Ács ur levelét és Margitnak később különös ötlete támadt.

- Mi lenne, ha mi is elmennénk a misére?

- A ferenczieck templomába?

- Persze. Szép szerivel megakadályoznók a mama találkáját.

Zsófi becsöngette a szobalányt, de Mari, meghallván, hogy a kisasszonyok távozni készülnek, aggodalmasan csóválta a szőke fejét.

- Nagy baj lesz, mert a nagyságos asszony komolyan megharagszik. Zsófi kisasszonyt nem viszik el a tánczpróbára, Margit kisasszony pedig előre is lemondhat a holnapi ebédről.

- Akkor ezennel bucsut veszek a tánczpróbától, - szavalta a komolyabb Zsófi.

- És én szivesen koplalok huszonnégy órát! - folytatta a jóétvágyu Margit.

II.

Nógrádyné két felnőtt kisasszony édes mamája volt, de azért csak a jelen év januárjában töltötte be harminczharmadik életévét. Tizennyolcz éves korában ment férjhez a komoly Nógrády Jánoshoz és husz éves korában már két rózsásarczu, eleven babával játszogatott a hófehér téli délutánokon. Zsófi még alig mult tizennégy esztendős, Margit február elején

ünnepelte tizenharmadik születése napját. Tizenhárom évvel ezelőtt a szeszélyes gólya mindörökre bucsut vett a Nógrády háztól és a fiatal asszony, a ki nem igen járt élénkebb társaságokba, jóformán azzal töltötte el élete virágkorát, hogy a butorait gondozta és kicsike leányait tanitgatta a Pósa bácsi gyermekverseire. Igy történt, hogy harminczkét éves korában szomoru gondolata támadt; rájött, hogy minden komolyabb tartalom nélkül töltötte el gyönyörü ifjuságát.

Ács urnak tehát mindössze csak néhány csekélységre volt szüksége; két rózsa, egy gyöngyvirágbokréta, két kiló Kugler-czukor, három Bourget fejezet teljesen meggyőzte Nógrádynét arról, hogy az udvarlója tökéletesen megérti őt. De mivel alapjában becsületes és komoly asszony volt, a légyottot sürgető esdekléseket többnyire e szavakkal intézte el:

- Ha önt tizenöt évvel ezelőtt megismertem volna, most talán én is tudnám, hogy hol terem a boldogság...

- És igy? - kérdezte Ács ur kiváncsian.

- Igy a nélkül halok meg, hogy valaha megtudnám...

Ács ur, a kit tapasztalatai arra tanitottak, hogy a boldogtalan asszonyok néha e távoli határidő előtt is hajlandók megismerni a boldogságot, nem igen mondott le az ostromról s legutóbb, mint a föntebbi levélből látnivaló, a jó Isten Kossuth Lajos-utczai házát szemelte ki a találkozás szinhelyéül.

- Eljöttem, - mondotta Nógrádyné, miután az oltári szentség előtt térdet hajtott.

- Vártam, - suttogta Ács ur.

Ignácz atya ekkor csodaszép beszédet mondott - az afrikai törzsfőnököket is sirásra fakasztotta volna a prédikáczióval - de a jó jezsuitának aligha volt sok része abban, hogy a szőke Nógrádyné égő arczczal hallgatta a nagybőjti szentbeszédet.

- Minden élő lénynek joga van ahhoz, hogy a boldogság felé törekedjék. Ehhez a féregnek is joga van, - ki vehetné rossz néven, hogy az eszes ember is a földi boldogságért viaskodik? A ki a házasságban nem találta meg a szerelmet, csak jogával él, mikor a házasságon kivül törekszik arra, hogy a szerelmet föltalálja...

- És a lelkiismeret?

- A lelkiismeretet, - szólott Ács ur - csak a leányiskolák harmadik b) osztályának találta ki Pestalozzi vagy Zsengery Samu.

Nógrádyné fájdalmas szivvel tekintett a Szüzanya képe felé s a minisztráns gyerek e pillanatban megrázta a templomi csöngetyüt. A kis ezüstharang vigan csilingelt - és csilingelt még valami a szép szőke asszony háta mögött: két kávészinkabátos kis leány üde, virágfakasztó kaczagása. Zsófi és Margit hangosan elnevette magát és Zsófi bátran igy szólott:

- Jó napot, kis mamám!

Nógrádyné megdöbbenve tekintett hátra, a hol két rózsásarczu siheder állt a czilinderes urak és a bukétás asszonyok között; a Szüzanya mosolygott, őket látva - és vén, remegőkezü koldusok megifjodva szemlélték őket. És a szép asszony kissé haragosan kérdezte:

- Hogy kerültök ide?

- Virágot rendeltünk a tánczpróbára, - mondotta Zsófi.

- Megsürgettük az apa uj karosszékét, - szólott Margit.

- És mivel éppen errefelé jöttünk...

- Azt gondoltuk...

- Hogy téged is hazaviszünk magunkkal, kis mamám!

Nógrádyné könyezve tekintett a leányokra, a Szüzanya pedig, feje körül tündöklő glóriával, mintha igy szólott volna nevetve a gyermekekhez:

- Igy, igy - csak hazudjatok drágáim - minden hazugságért ezer áldás szálljon aranyszőke fejetekre...

Odakünn ragyogó napsugár csillogott a belváros háztetőin és Zsófi és Margit vidáman trécselve karoltak világszép mamájukba. És Nógrádyné, az ő boldogtalan szivével, ugy érezte, hogy még sohasem lebegett fölötte tisztább harmonia, mint e tavaszi délután.

AZ ŐRNAGY FELESÉGE.

Máthé urnak a vasárnap délutáni dominózáson kivül főképp egyetlen szenvedélye volt: hogy szerető családjának vacsora után meséket mondjon. Mikor a cseléd az asztalt leszedte, s Máthéné asszony elővette a subládból a huszonöt év óta készülő harisnyaszárat, Máthé ur szerető pillantást vetett gyermekeire, s föllebbentette a sürü fátyolt, mely multját és ifjuságát eltakarta. Regényes történeteket mondott el azokból az időkből, a mikor ő még a szegszárdi iskolában ejtette bámulatba a tanitókat, mikor később havi huszonöt forintból jogászkodott a budapesti egyetemen, s mikor egy hideg téli napon végre abbahagyta a diploma után való hajszát, hogy a minisztérium számvevő hivatalában dolgozzék tovább az életért és a kenyérért. Multjának apró eseményeit oly csillogó, oly romantikus köntösbe öltöztette, hogy a gyermekek szájtátva hallgatták, s utóbb reggelig is édesapjuk kalandos ifjuságáról álmodtak... Ez a mesélgetés ugy hozzátartozott a Máthéék napi mulatságához, hogy ama ritka estéken, a mikor a családfőt valami rendkivüli alkalom elszólitotta a családi tüzhelytől, a gyermekek már nyolcz óra után lefeküdtek. Ilyenkor az unalom és a rossz kedv felhői lebegtek az ebédlőszoba asztala fölött...

Nem tulzok, a mikor azt állitom, hogy ember még alig birt valaha oly népszerüséggel, a milyennel Bauer Gida a Máthé-család e mindennapi mulatságaiban dicsekedhetett...

Ki volt Bauer Gida? És mit keresett e nyárspolgári környezetben? Földi anyától származott-e, avagy csupán a játszó képzelődés adott neki életet és alakot? A nyájas olvasó bizonyára szivesen veszi, ha az oknyomozó történet csillogó sugaraival világitom meg a titokzatos férfiu alakját.

Egy novemberi estén történt, két vagy három évvel ezelőtt, hogy a Máthé-család, szokása szerint, jókedvüen körülülte a vacsorázó asztalt. Odakünn csuf őszi eső hullott. Máthéné előszedte a harisnyaszárat, Máthé papa derült arczczal pipára gyujtott. A gyermekek várakozó pillantást vetettek apjukra, a családfő pedig tünődve meredt maga elé, hogy bemohosult emlékei közt keresgéljen... Sokáig nézte a plafondot és a szoba falát, de - csodák-csodája! - semmi se jutott az eszébe. Épp aznap történt, hogy az egyébként szelid Máthéné a goromba szakácsnéját arczulütötte. Az esemény nagy szenzácziót keltett a gyermekek közt, a szakácsné még mindig csöndesen zokogott a konyhában, és Máthéné, a ki felindulását már nagyon megbánta, teát küldött ki a vérig sértett leánynak. Igy történt, hogy László, a Máthé-család trónörököse, ily különös szavakkal törte meg az általános hallgatást:

- Apa, te még soha se ütöttél pofon valakit?

Máthé ur, a ki mindeddig hasztalan keresgélt alkalmas téma után, a szavakra elégülten bólintott.

- Huszonnyolcz évvel ezelőtt pofonütöttem egy henczegő fiatal embert... Ugy ütöttem pofon, hogy két doktor mosta föl az ájulásából... Csöpp hija volt, hogy holtan nem bukott az asztal alá...

A gyerekek arczán öröm és boldogság tükröződött, aztán kórusban kiáltották az apjuk felé:

- Ki volt az a fiatal ember?

- Bauer Gida, - válaszolta Máthé ur szerényen.

A jó isten tudja, hogy jutott ez a név az eszébe, - hiszen Bauer Gidát, egykori szegszárdi iskolatársát, harmincz, vagy harminczöt év óta nem látta. A vörös Bauer Gida egykor mellette ült az iskolában, de a hatvanas évek végén, mikor Máthé fölkerült az egyetemre, a szom-

szédját mindörökre elveszitette. Mi lett belőle? Él-e még, vagy egy csöndes vidéki temető hantjai alatt nyugszik? Máthé urnak mindezen dolgok felől sejtelme se volt. Csak önkéntelenül, szinte gépiesen mondta ki most az elhalványult iskolatárs nevét, a kire több, mint egy negyedszázad óta nem gondolt. Épp igy mondhatta volna Berend Iványt, vagy a Fatia Negrát, - a gyermekek előtt velük is csak ily hatást ért volna el...

- És miért ütötted pofon Bauer Gidát? - kérdezte a szőke Laczi izgatottan.

Máthé ur rágyujtott a pipára, egy pillanatig kedvtelve hallgatta, a mint az eső a szoba ablakát verdesi, aztán egyszerüen igy szólott:

- Az őrnagy miatt. Vagyis helyesebben: az őrnagy felesége miatt. Bauer Gida megsértett egy nőt, - ezt pedig én, mint gentleman, nem türhettem el...

- Hogy sértette meg Bauer Gida az őrnagy feleségét? - kérdezték megint kórusban a gyerekek.

- A dolog egy kicsiny budai korcsmában történt, valamelyik szép juliusi estén, a mikor a vendégek odakünn vacsoráztak a fák alatt. Én együtt ültem Bauer Gidával és nehány más barátommal, mikor az őrnagy a feleségével együtt ugy tiz óra körül belépett a korcsmába. Az őrnagy szép szál ember volt, szőke, sugár, daliás férfi, az őrnagyné ideális szép asszony, olyan, a minőnek a regényhősnőket képzeljük. Mindnyájan gyönyörködve néztük, a mig a pinczér oda nem jött az étlappal. Én, ha jól emlékszem, vetreczét rendeltem, Bauer Gida pedig tengerész rostélyost kért őzmódra. A pinczér utóbb odament az őrnagyék asztalához, s mindnyájan hallottuk, hogy a szép őrnagyné is tengerész rostélyost kért őzmódra. A pinczér kiment a konyhába, de pár percz mulva azzal a hirrel jött vissza, hogy a tengerész rostélyosból őzmódra csak egy adag van. Mivel Bauer Gida előbb rendelte a rostélyost, mint az őrnagyné, a pinczér őt kérdezte meg, hogy mit csináljon? Azt hittük, hogy udvarias lesz az őrnagyné iránt, de Bauer Gida neveletlenül kijelentette, hogy a tengerész rostélyosról semmi szin alatt nem mond le. A szép asszony gunyosan felénk pillantott, bennem pedig ficzánkolni kezdett a gentleman-vér. Mikor Bauer Gida ujólag azt mondta, hogy ragaszkodik a rostélyoshoz, egyszerüen felálltam, és arczulütöttem...

- A rostélyos miatt? - kérdezték a gyerekek megdöbbenve.

- Persze. Az igaz gentleman sohase türheti el, hogy egy nőt a jelenlétében megsértsenek. Később Bauer Gida lovagias elégtételt kért tőlem, - és zsebkendővégről lőttünk egymásra néhányszor. Én egy golyót kaptam a ballábamba, de Bauer Gidának levágtam a balfülét...

- A pisztolylyal vágtad le? - szóltak a gyerekek csodálkozva.

- Azt mondtam, hogy levágtam? Ugy akartam mondani, hogy lelőttem a balfülét... A szerencsétlen több, mint két hónapig lebegett élet és halál között...

Máthé papa erre megitta a teáját, a gyerekek pedig egész éjjel a Bauer Gida véres füléről álmodtak. És a naptól kezdve a szegény Bauer Gida árnyéka állandóan ott lebegett a családi asztal fölött...

- Apa, meséld el a Bauer Gidát! - mondták hizelkedve a gyerekek, ha Máthé ur olykor tünődve fujta egy pillanatig a pipája füstjét.

Az iskolában henczegve beszéltek Bauer Gidáról, a kit lassanként épp ugy ismert minden tanuló, mint az osztálytanárt, vagy a fali táblát. A cseléd, mosogatás közben, néha könyet ejtett a szerencsétlen Bauer Gida esetén, Máthéné pedig asszonybarátnőivel csevegve, sokszor szomoruan felsóhajtott:

- Az uram jó ember, de kissé ideges, hirtelen haragu. Egyszer ugy ütött arczul egy Bauer Gida nevü embert, hogy két orvos se birta felmosni. És csak azért, mert egy idegen nőt megsértett...

Máthé ur később már hetenkint elmesélte a hires vendéglői jelenetet, ujabb és ujabb vonásokkal szinezve ki a Bauer Gida alakját. És a vörös ember lassankint épp oly népszerü tagja lett a családnak, mint a Máthéné hófehér édes apja, a kihez a gyerekek vasárnaponkint ellátogattak...

* * *

Valamelyik délben - épp ebédhez akartak ülni - kopogtatás hallatszott a szoba ajtaján, s egy torzomborz öreg ur lépett be, a ki pár pillanatig állva maradt a küszöbön. Az ismeretlen barátságosan nézett szét a család tagjai közt, aztán nyájasan megszólalt:

- Itt lakik Máthé János?

- Én vagyok, - szólott Máthé ur, a helyéből fölállva.

Az idegen mosolyogva bólintott, aztán kezét a Máthé-papa vállára tette.

- Nem ismersz? - kérdezte.

- Nincs szerencsém, - válaszolt a családfő, a mig a gyerekek kiváncsi ábrázattal vették körül az ismeretlen öreg urat.

- Persze, persze, - mondta az idegen jókedvüen, - a kegyetlen idő engem is csak ugy megtépett, mint téged, megrokkant vén fiut. Pedig valaha, a szegszárdi iskolában... Teringettét, erőltesd meg hát kissé a memóriádat! No, nem megy, nem megy, látom, hogy hiába töröd a kobakodat. Hát én vagyok Bauer Gida, az egykori szomszédod...

E szavakra megdöbbentő jelenet következett; a gyerekek vihogva lökdösték egymást, Máthéné leroskadt a hintaszékbe, Máthé papa pedig sápadtan dőlt az asztalnak. És ijedten, izgatottan motyogta:

- Jérum... Bauer Gida... a gyermekkori pajtásom... Ez aztán a váratlan meglepetés! Legalább is harmincz éve, hogy nem láttalak...

- Harmincz? - kaczagott Bauer Gida jóizüen... Negyvennél is több, öregem, negyvennél is... Hiszen ötvenkilenczben volt, hogy a szegszárdi iskolát kivégeztük...

Máthéné utóbb felocsudott az ijedtségéből, s a váratlan vendéget barátságosan ebédre hivta. A gyerekek ezalatt kisompolyogtak a konyhába, s a cselédet ragyogó szemmel félre hivták.

- Julcsa - mondták titkolózva, - Julcsa, ez az az ember, a kit apa valamikor pofonütött...

Az ebéd minden nagyobb baj nélkül véget ért, bár a gyerekek néha fuldokló kaczagás rohamokba törtek ki... A hus fölött László hangosan igy szólt az édes anyjához:

- Miért nincs ma tengerész rostélyos, őzmódra?

Mire Béla, a kisebbik fiu, ártatlan arczczal megkérdezte a vendéget:

- Bácsi, maga nem szereti a tengerész rostélyost?

- Nem én, fiacskám, sohase hallottam ilyen ételről... Nálunk, faluhelyen, nem ismerik az efajta czifraságot...

Mikor a kávét behozták, Máthé papa zavartan tuszkolta kifelé a gyereket, azzal a kifogással, hogy készülődjenek az iskolába. De László ekkor elégülten kijelentette, hogy csütörtök délután nem nyitják föl az iskolát. Egy pillanatig ijesztő csönd volt, mig a bátor Béla egyszerre meg nem szólalt:

- Emlékszik még a bácsi arra a pofonra, a mit az édes apámtól kapott egyszer?

- Mit mondasz, fiacskám? - kérdezte Bauer Gida csodálkozva.

De pillantása e perczben a halálsápadt Máthéra esett, a szegény, kompromittált apára, a kinek egész családfői tekintélye koczkán forgott, s a ki remegve, szinte kétségbeesetten nyomogatta az asztal alatt a lábait. És a jó Bauer Gida, bár egy szót se értett az egész dologból, jámborul lehajtotta a fejét:

- Hogy emlékszem-e? Persze, hogy emlékszem! Olyan pofon volt, de olyan pofon, mint a pinty. Azt mondom nektek fiuk, hogy kolosszális pofon volt...

- És tudja még, hogy miért kapta? - folytatta most nekibátorodva László is.

Bauer Gida zavartan nézett fiatalkori barátjára, a ki szemlesütve dadogta:

- Tudod, az őrnagyot gondolják... az őrnagy feleségét... a ki a budai korcsmában akkor este tengerész rostélyost kért... Elmondtam nekik, mert nem hagytak békén, a mig el nem mondtam...

A vendég bámulva tekintett egy ideig a szerencsétlen Máthé papára, a kinek még a fogai is összeverődtek zavarában. Aztán szeliden, mosolyogva, hogy a házigazda majdnem elsülyedt szégyenletében, kezével végigsimitva a László selymes haját, a jó Bauer Gida nyájasan bólintott:

- Igaz... no persze, hogy persze... a budai korcsmában... az őrnagy felesége miatt... Azt mondom nektek fiuk, hogy most is emlékszem arra a pofonra... Életemben már meglehetősen sok pofont kaptam, de ilyet, becsületemre, még soha...

A SZAKASZJEGY.

E sorok szerény iróját a minap az a megtisztelés érte, hogy a villamos kocsi utasainak egyik része herczegnek, a másik része bolondnak nézte. A nézetkülönbségnek megvolt a maga oka. Mert napjainkban valóban csak ritkán történik, hogy az egyszerü utas ezüstforintot adjon egy szakaszjegyért, s mikor a kalauz a kezébe akarja adni a visszajáró kilenczvennégy krajczárt, meghatottan ezt rebegje:

- Csak tartsa meg!

E sorok szerény iróját azonban ugy az egyik, mint a másik rész alaposan félreismerte. A gavallérságnak megvolt a maga oka. S minthogy a felnőtteknek való erkölcsös olvasmányok amugy is ritkaságok irodalmunkban, szivesen leirom az egyforintos szakaszjegy történetét, kedvére és örömére mindazoknak, a kik az erények iránt érdeklődnek.

* * *

Az a tiroli majoros, a ki a nyolczvanas évek elején tejesboltot nyitott a Dohány-utcza elején, bizonyára nem értekezett Szarvas Gáborral, mikor kis üzlete fölé ezt a büszke fölirást iratta: *Polgári tejede.* Az elnevezés botrányosan neolog volt, de a tej, a mit a boltban mértek, annál jobb. Mi, a legifjabb Magyarország - a kik akkoriban Herodotoszszal és a logaritmusos táblákkal vesződtünk - pompásan meghonosodtunk a kétöles boltocskában: délután ott duskálkodtunk a kitünő *malter*-ben - igy hivták a bőven megczukrozott tejfölös turót - és esténkint is bizony nem egyszer ugy éltünk, mint Gessner és a Vajda Péter pásztorlányai: a tejből és sajtból álló vacsora mellett szidtuk a dőzsölő gazdagokat... És mi tagadás, mégis boldog és feledhetlen idők voltak azok; a térfogat, a mit agyunk veleje átfogott, sokkal kisebb volt, mint a mi manapság környékez bennünket, de ezt a kis területet a mi gazdag lelkünk népesitette meg ragyogó álomalakokkal. És a kis bolt czigarettafüstös levegőjében irodalmi fantazmagoriák gomolyogtak; törhetetlenül hittünk a jövőben, a mikor szülővárosunk polgármestere remegő deputáczió élén nyujtja át a nemzetiszalagos babérkoszorut és ő, a karcsu és aczélszemü leány, a büszkeségtől pirulva rejti el szép fejét poétája viharedzett kebelére... Ostobaságokat beszéltünk, de oh, mily édes ostobaságokat. Kiváncsian találgattuk, vajjon Szana Tamás szintén rothadt almát szagol-e, a mikor iróasztalánál dolgozik és az Akadémia kapujában szivdobogva köszöntöttük az érdemes veteránokat, a kik a Petőfi-társaság üléséről lejöttek... „Mi lenne, ha egyszer Bodon József megszólitana?" kérdeztük egymástól izgatottan. És titokban valamennyien ugy képzeltük, hogy a szavunk elállna az ijedtségtől, ha ez a világraszóló esemény megtörténnék...

Ilyenféle álmokat szövögettünk a kis tejesboltban, mig Tej Ede, a tiroli majoros, közömbösen járt a jégszekrény és az aludttejes üvegek között s néha el-eltünt a czifrafüggönyös benyilóban, a hol a polgári lakását berendezte. A Tej Ede nem volt törvényes név; mi kereszteltük őt el igy a neolog czégtábla után, mely a bolt fölött fityegett. Tej Ede - ez a név lassankint igy megrögződött a beszélgetésünkben, mintha az ampezzovölgyi káplán adta volna a szent keresztségben a kis majorosfiunak... Ő maga is megszokta és értett belőle; s mikor alkonyodván, igy kiáltottunk: „Tej ur, fizetni?" álmosan, unottan topogott oda a vörösabroszos asztalhoz, mintha a világ legtermészetesebb dolgát mondtuk volna...

Igy történt egy deczemberi estén is, pár nappal a karácsonyi szünet előtt, mikor gondolatban már mindnyájan otthon jártunk a havas vidéki városkában, a melynek valamelyik piaczi emeletén egy kék szemü szép leány törülgeti reggelenként a kredenczeket... Hideg volt, sötétség, a fiuk nyujtózkodva készülődtek haza (ámbár a hónaposszoba ripszgarniturája között is vaczogott a fogunk) és én átkiáltottam a majoroshoz a benyilóba:

- Tej ur fizetni!

- Tizennyolcz grojczer! - mondta Tej Ede, a ki szomoru és közömbös volt, mint rendesen.

Átadtam neki a két tizkrajczáros pénzdarabot - több vagyont se égen, se földön nem mondhattam a magaménak, - Tej Ede visszaadott két grojczert, de aztán álmosan megvizsgálta az egyik hatost.

- Ollé, - mondta hunyorgatva - ollé, ez a hatos nem ér egy fityinget...

Megdöbbenve tekintettem a hatosra s jóságos egek, mily borzasztó látvány tárult elém: a nyomorult hatos valóban lyukas volt... A szivverésem elállt, a szavam elakadt, mert jól tudtam, hogy a fiuknak sincs mindössze egy hatosnyi vagyonuk... Mit tegyek, mi lesz velem? Hátha Tej Ede itt fogja a kabátomat? Hátha szégyenszemre rendőrt is hivat? Egy darabig hangtalanul meredtem az ominózus hatosra, aztán megtörve dadogtam:

- Nem tudtam... nem is gondoltam... és most nincs több pénzem ennél a hatosnál... De holnap kérem... ha addig várna... holnap bizonyosan meghozom...

Tej Ede sáfrányszőke bajusza alól most gyönge mosolygás csillant ki és a szigoru majoros bizonyos jóindulattal motyogta:

- Kruczifixum, mindjárt itt fogom a kalapját... De nem... vigye csak... hanem holnap itt legyen a nyolcz grojczer...

A pénzpiacz szomoru helyzete másnap meggátolt abban, hogy tartozásomat kifizessem, harmadnap pedig - ez már deczember huszadikán volt - hazautaztam a dunántuli hóbuczkák közé... És ekkor történt, hogy egy teljes éven át ottmaradtam a veszprémi vár bástyái alatt; és a szülői ház melegében csak havas álomként gondoltam vissza a komor Tej Edére, a hónaposszoba ripszgarniturájára, az egyetemi könyvtár puha gummiszőnyegére és a gázlámpák csillogó lángjaira... Mire a következő évben visszajöttem Budapestre, a tejesbolt eltünt a világból; a Dohány-utcza elején egy összetöpörödött hegyi gnóm árult mindenféle festékeket... Mi lett a szótalan Tej Edéből? Meghalt-e vagy visszatért az Ampezzo-völgybe? A festékes gnóm csufolódva a szemem közé nevetett, mikor a hatos felől beszéltem neki...

* * *

Ennek most épen tizenhat esztendeje és én szégyenkezve vallom be, hogy mind ez idő óta nem gondoltam többé a Tej Ede hatosára. Az ember hálátlan állat és elfelejti azokat, a kik egyszer jót tettek vele... És mégis egy váratlan találkozás megint emlékembe idézte a dohány-utczai tejesboltot és a szőke, hallgatag Tej Edét, a kinek tizenhat évvel ezelőtt adósa maradtam...

Villámos vasuton mentem a nyugati pályaudvar felé és a kalauz szavára gépiesen tekintettem föl az ujságból, a hol egy franczia tárczát olvastam. A kalauz közömbösen nyujtotta felém a sárga szakaszjegyet, de én majdnem elnémultam az ijedtségtől; az ezüstgalléros kék bluzból a Tej Ede sáfrányszőke haja, sápadt arcza, álmos vizszinü szeme meredt rám a közuti kocsiban...

- Szakaszjegyet? - kérdezte Tej Ede mégegyszer.

- Igenis szakaszjegyet, - feleltem bizonytalanul és éreztem, hogy belesápadok a rémületbe...

Mi történt velem? Hirtelen ugy rémlett, hogy még mindig a ripszgarniturás hónaposszobában lakom, a jólfütött egyetemi könyvtárba járok délutánonkint és sóvár szemmel lesem Bodon Józsefet, mikor a Petőfi Társaság üléséről lefelé jön... Ugy rémlett, hogy most az algebrát meg a Herodotosz tájmondásait tanulom és ősz fürtjeim csak kegyetlen álom... Mintha össze-

zsugorodtam és kicsinynyé lettem volna megint, mint hajdanta, mikor a tejesboltban vacsoráltunk. És dideregve vártam, hogy a Tej Ede egyszerre csak igy fog szólni hozzám:

- Ollé, rossz fiu, ollé, miért nem hoztad meg a nyolcz grojczert, a mivel tartozol...

A kocsi elején egy rendőr állt, a ki ugy tetszett, gyanakodva engem fixirozott... És az utasok is mintha engem vizsgáltak volna és a kocsivezető is, a ki a megállóhelynél visszanézett... És valami gonosz képzelődés azt az érzést plántálta belém, hogy a Tej Ede most igy fog szólani a rendőrhöz:

- Hé biztos ur, hallja csak, csipje meg ezt az urat, a ki nyolcz grojczeremmel tartozik...

Tej Ede azonban, a kit a sors ilyen előkelő állásba helyezett, aligha gondolt ilyen dolgokra, mert közömbösen a bőrtáskájába tette az ezüstforintosomat és komoly készülődéseket tett arra, hogy kilenczvennégy krajczárt visszaadjon... De én, a szemérmes bünös, félénken földre sütöttem a szememet és restelkedve igy szóltam Tej Edéhez:

- Csak tartsa meg!

A kocsivezető bámulva nézett rám, az utasok kiváncsian suttogtak, mert bizonyosnak látszott, hogy vagy nábob vagyok, vagy bolond. Pedig egyik se voltam, csak gyermekké lettem ujra, naiv, együgyü, becsületes és álmodozó gyermekké. S bár utam egész a pályaházig vitt volna - zavaromban a legelső megállóhelynél leugrottam, még pedig a kocsi-utra nyiló tilos részen. És akkor láttam a pénz misztikus hatalmát; a rendőr nem irta föl a nevemet, hanem udvariasan szalutált. Mert ő föltétlenül nábobnak nézett.

PIHENŐ.

Budapest, május közepén.

Kedves, szigoru, kérlelhetetlen és haragos Jóltevőm! Igen tisztelt Professzor ur! A menybéli hatalmak aligha örülnek annyira egy megtérő léleknek, a hogy Maga, szeretett jóltevőm, a mai levelemnek örülni fog. Mert miként a biblia oly találóan mondja, a mag nem hullott a kősziklára, a bölcs tanácsok, ime, megtermették gyümölcseiket s az élvezethajhászó, engedetlen, rossz asszony, a ki az idegorvosok tapasztalatait nem egy értékes fejezettel gazdagitotta, ma hajnalban - pont négy óra huszonhat perczkor - (akkor kerültünk ugyanis haza a tenniszklub svábhegyi kirándulásáról) szentül megfogadta, hogy egy időre minden világi mulatságnak bucsut mond s négy teljes hónapot vagyis pontban százhusz napot, a pihenésnek, az elmélkedésnek, szóval szegény idegei restaurálásának fog szentelni. Emlékszik arra a komor téli délutánra, a mikor a rendelő-szobájában szigoru arczczal végigkopogtatott, a fejét aggodalmasan megcsóválta, több izben érthetetlen szavakat mormogott, hogy végül aztán kimondja a megfölebbezhetetlen itéletet:

- Ha ennek a léha életnek hamarosan bucsut nem mond, az ura nemsokára abba a szerencsés helyzetbe jut, hogy másodizben is nászutra indulhat.

Emlékszik rá, hogy akkor meglehetősen elsápadtam (még csak az kellene, hogy Sanyi valami idegen perszonát hurczoljon végig a genuai tengerparton), de azután makranczos gyermek módjára folytattam tovább haszontalan életmódomat. Egy társaságból a másikba, zsur, szinház, bál, vendéglő, korcsolyapálya, - igazán magam is éreztem, hogy ennek aligha lehet jó vége. Ma reggel négy óra huszonhat perczkor aztán egyszerre csak élénken elképzeltem azt a jelenetet, mikor Sanyi majd valami ostoba fiatal leánynyal fog felülni a déli vasut külön kupéjába - s a kép annyira borzalmasnak tetszett, hogy hirtelen, mintegy varázsütésre, kijózanodtam. Nem, nem, csak azért se fogok meghalni! A mai napot egészen a függönyök leszedésének és a szőnyegek elcsomagolásának szenteltem, a szobalányomat naftalinért küldtem a városba s ha a jó Isten is ugy akarja, a hogy én, hát két hét mulva megszököm Budapestről. Még pedig nem ám valami lármás, divatos fürdőbe, hanem valahova az erdélyi hegyek közé, vagy a Balaton egy eldugott falujába, a hol reggeltől estig az édes nyugalomnak, a jótékony elmélkedésnek élhetek.

Kedves, haragos jóltevőm, Isten vele! Meglássa, hogy négy hónap mulva milyen nehezen fog ráismerni arra a piros-pozsgás teremtésre, a ki magának ezt a félbolond levelet irja.

A sirig (vagyis még legalább negyvenöt esztendeig) az öné

Partichné, született *Füzessy Sári*.

* * *

Hárságy-Füred, junius végén.

Imádott tanár ur! Drága, egyetlen jóltevőm! Három hét óta itt vagyok a hárságyfüredi Piroskanyaralóban, melynek ablakai egy beláthatatlan rengetegre nyilnak, mig a terrász előtt égővörös fuxiák és sárga bársonyviolák nyilnak. Mily más itt az élet, mint abban a forró katlanban, melyet az idealisták szeretett hazánk szivének mondanak! Szinte érzem, a mint a friss életerő lassankint visszatér a tagjaimba s a hogy ujra jókedvü, egészséges és ruganyos leszek. Áldja meg a jó Isten, a miért annyira megijesztett s a miért ideküldött a nagy Természet ölére, a hol még igazi fák és igazi madarak vannak. Igazán nem tudom, hogy mi lett volna belőlem, ha azt az eszeveszett életet tovább is folytatni találom.

Tudom, hogy kiváncsi az itteni életmódomra, hát leirom az egész napi programmomat. Reggel hétkor vagy félnyolczkor már talpon vagyok (Budapesten csak tiz felé keltem) s körülbelül kilencz óra, a mire a délelőtti toilettemmel, ugy a hogy, szerencsésen elkészülök. (A hizelgők azt mondják, hogy én vagyok a legkarcsubb asszony, pedig délelőtt nem is füzöm magam valami nagyon.) Reggeli után nagy rajban vonulunk ki a tenniszpályához, tizenegy felé végigpletykázzuk az összes ismerős nyaralókat, ebéd után pedig rendes kártyapártink van a kávéház terraszán, a hol ötig-félhatig is ütjük az angént és a pikétet. Öt után átöltözködünk az esplanade-i sétához (akkor már, mi tagadás, tisztességesen befüzöm magam) s a kedvünkre udvaroltatunk magunknak azokkal a csinos fiukkal, a kiket jó szerencsénk az oldalunkra rendel. Tréfa, futkosás, egy egy ujabb tenniszpárti, esetleg egy csónakkirándulás a szomszédos füzfaszigetre, - szóval észre se veszszük, hogy derekasan bealkonyodott s itt az ideje, hogy a vendéglői asztalunkat elfoglaljuk. A vacsora jóformán éjfélig eltart, akkor pedig csapatostól bevonulunk a gyógyterembe, a hol minden másodnap két-három órán át tánczolunk. Mire hazaérünk, már friss hajnali szellő lengedez s a keleti ég alját biboros arany önti végig...

Mit szól mindehez, doktorok mintaképe? Ugy-e nyilvánvaló, hogy aczélos idegekkel térek haza, hiszen ez az áldott pihenés a haldoklót is meggyógyitaná! Milyen más ez az élet, mint az átkozott fővárosi hajsza, a mely nyolcz hónapon át minden idegszálunkat felborzolja! Legközelebb megint irok magának egy hosszu levelet, addig pedig hálás szivvel üdvözli

engedelmes paciense *Partichné, Füzessy Sári.*

* * *

Hárságy-Füred, augusztus elején.

Kedves Doktorkám! Megigértem magának, hogy legközelebb irok, de, fájdalom, csak most válthatom be a szavamat, mert négy héten át ugyszólván annyi időm sem akadt, hogy egy tisztességes levelet megirhassak. A Gondviselés bizonyára meg fog áldani bennünket, a miért a szegény árvák javára oly önzetlenül buzgólkodtunk, de hogy az áldásra tisztességesen rá is szolgáltunk, azt becsületszavamra állithatom...

Az árvaház itt van a szomszédos hegyoldalban, ötven és egynehány évvel ezelőtt alapitotta egy remeteéletü öreg szent: János püspök, az áldott emlékezetü emberbarát. A kékzubbonyos kis árváknak igen jó dolguk volt mindezideig a jótékony intézetben, de mivel az égi hatalmak aljas gazembereket is helyeztek változatosság okáért e földi siralomvölgybe, hát a János-árvaházban is akadt egy becstelen lélek, a ki a kicsikék pénzét világi hivságokra forditotta. Vagyis magyarán kimondva: sikkasztott és megszökött. Az árvák talán ebéd és vacsora nélkül maradtak volna, ha szerencsére itt nem vagyunk mi, bájos földi angyalok (a hogy a helyi ujság nevezett bennünket) s egyhangu lelkesedéssel el nem határozzuk, hogy jótékony bazárral egybekötött velenczei éjszakát rendezünk a meglopott kicsikék javára...

Négy hete annak, hogy a legelső idea fölmerült s jó lélekkel állithatom, hogy e négy hét óta ugyszólván szünet nélkül terveztünk és dolgoztunk. Napjában két-három tanácskozás, küldöttségek, bizottságok, irásbeli munkák, koldulás a jótékony bazár számára, értekezés az alispánnal, a tüzoltósággal, az uri családokkal, a tánczosokkal, a budapesti boltosokkal, titkos konferencziák a női szabó műhelyében, az erdei tisztás kiszemelése, a hol a fiatalság tánczolni fog, a sátrak, a görögtüz, a czigány: elhiheti, hogy még most is kábul bele a fejem, ha a mulatság előzményeire visszagondolok. És talán nem kell mondanom, hogy a közbizalom abban a szerény és igénytelen asszonykában összpontosult, a ki magának, doktorkám, ezt a hebehurgya levelet irja. Az árvák barátai, a kik budapesti szereplésemet ismerik, a fejükbe vették, hogy csak általam érhetnek el igazi sikert s a legutolsó rakéta megrendelését se intézték el az én legmagasabb hozzájárulásom nélkül. Képzelheti, hogy az ilyen föladat nem gyerekjáték, mert a közbizalom utóvégre se bolondság. És büszkén állithatom, hogy fáradságomat siker is

koronázta, mert a mulatság kerek hétszázhuszonhat forintot jövedelmezett s igy a költségek levonása után - mindössze hatszáznegyvenkét forint ötven krajczárt adtunk ki - még több, mint nyolczvanhárom forint maradt meg a szerencsétlen árváknak...

Nem tagadom, hogy a sok munka kissé megviselte a szervezetemet s a szupécsárdás után, a mit az erdő tisztásán tánczoltam, néhány gyanus piros csöppet fedeztem föl valahogy a zsebkendőmön... De nem baj, huszonnégy óra alatt kialszom magamat s legalább a keblem mélyén azt a boldog tudatot hordhatom, hogy az árvákon és elhagyottakon segitettem...

E pillanatban sokkal fáradtabb vagyok, semhogy magával, drága Doktorkám, tovább is cseveghetnék s azért elégedjék meg e pár szivből jövő szóval: A viszontlátásig!

Őszinte, bár kissé fáradt barátnője,
Partichné.

* * *

Budapest, szeptember elején.

Igen tisztelt Tanár ur! Több mint egy hete, hogy itthon vagyok, de mostanáig nem adhattam életjelt magamról, mert hazajövetelem óta mindegyre a lázzal küzködöm. A jó Isten tudja, hogy mi lesz velem: érzem, hogy még betegebb vagyok, mint a mikor elmentem. A nyári pihenés tehát nem használt semmit: a csönd, a nyugalom, a balzsamos Természet nem tudta szegény idegeimet meggyógyitani? Kiben bizzam, ha ez az utolsó reményem is hiábavalónak bizonyult? Kérem: látogasson meg minél előbb s mentsen meg attól, hogy egy haszontalan teremtés az urammal szemérmetlenül nászutra menjen. Jőjjön, türelmetlenül várja

haldokló barátnője *Partichné.*

NYÁRI VEDLÉS.

Mari.

Mari, a téli hónapok alatt, reggel hat órakor ébred. Akkor ébred, mikor a szigoru *nagysága* odabenn megnyomja a villámos csengetyü gombját. Mari ekkor hirtelen rendbeszedi magát és félhét táján már kihallatszik az ur szobájából az unalmas fürészelés zaja, melylyel a parkettot keféli. Hét után reggelizik, nyolcz felé pedig megkezdődik a gályarabság: Mari ágyak, szekrények, kredenczek és trumeauk alá buvik, akaratos porszemeket hajszol, a Goethe, Shakspere, Pompadour asszony és a busuló juhász szeméből kitörli az odaülepedett poratomokat, s déli egyig, mikor a tisztogatás nagynehezen véget ér, még annyi ideje sincs, hogy Weber urra, a villámos vasuti társaság csinos ellenőrére gondoljon. Egykor ebéd, később komoly munka a rendetlen ebédlőben, majd ablaksurolás, előszoba, five o' clock thee-re való felszolgálás, vacsora, - szóval Mari csak jóval tiz után jut végre ahhoz, hogy a cselédszobába visszavonuljon, s a szerelem álmainak és reményeinek áldozzon.

E rabszolga-életnek jó időre vége szakad junius közepén, mikor ő nagysága, orvosai tanácsára, a magyar tenger virágos partjain folytatja áldatlan küzdelmét a porszemekkel. A Mari pozicziója ekkor lényegesen megjavul; az egész lakásnak korlátlan urnőjévé lesz, a ki azon a czimen, hogy a nagyságos urat kiszolgálja, a Szemirámisz királyné kényelmét szerzi meg magának a rekkenő nyári hónapokra. A nagyságos ur, a ki télen kilencz órakor pontosan odahaza volt, most négy óratájt szokott megtérni elárvult családi tüzhelye mellé, még pedig igen különös körülmények közt; a nagyságos ur ugyanis megzenésitett mennyiségtani problémákkal foglalkozik. Mennyiségtani problémákkal? Ugy van, oh barátságos olvasó. A nagyságos ur hajnali négy óra tájt, mig Mari szellős reggeli pongyolában, ajtót nyit neki, az állatvilággal kombinált mennyiségtan rejtelmeibe mélyed el; ekkép szól:

- Egy czicza, két czicza, száz czicza haj!

Mari, a ki közben szerencsésen felnyitotta az előszoba ajtaját, rendesen e különös szavakkal válaszol:

- Mindjárt a kezére ütök a nagyságos urnak!

Természetes, hogy a nagyságos ur csak tizenkettő táján ébred, de Mari, a ki elvileg a korán-kelés barátja, már délelőtt tizenegykor vagy féltizenkettőkor ott ül a nagysága toalett-tükre előtt. Később felhozza ebédjét a kis korcsmából, majd tényleg kiszolgálja a nagyságos urat, a kit a déli harangszó csakugyan talpra állit. A pszikhologus eközben furcsa megkülönböztetéseket tehetne a téli és a nyári Mari között; mig a téli Mari minden mondatába udvariasan levegyitette a „kezét csókolom" kifejezést, a nyári Mari ilyenformán beszél az ő tunyán öltözködő gazdájához:

- Jól kinézett a nagyságos ur ma reggel...

- No iszen lenne hadd el hadd, ha a nagysága megtudná...

- Maradhasson a nagyságos ur, mert nem jövök be többet...

A nagyságos ur, miután a kredenczről uj gallért, a zongoráról uj kézelőt, a trumeauról pedig másik nyakkendőt vett volna, végre távozik a lakásból. Mari egyedül marad. Ezt ugy kell érteni, hogy csak délután öt óráig marad egyedül, mert öt óra a hivatalos kezdete a Mari népszerü nyári zsurjainak. Hét felé Mari tisztogatni kezd; ez abból áll, hogy a hálószoba ablakát felnyitja, a vánkosokat pedig némileg elrendezi a nagyságos ur ágyában. És az üldözött porszemek, a melyeket most végre senkise bánt, őrületes diadalmi kánkánt lejtenek az ágy alatt és a szoba sarkában...

Sándor.

Sándor egy kis kerti korcsma pinczére, a ki télen egy városi étteremben hordja a rizslevest és a borjuvesést. Az időben őt a legnagyobb megfigyelők sem vádolhatnák tréfálkozó hajlamokkal; Sándor oly komoly, ünnepies és pedáns, mint egy meteorológiai intézet zivatarosztálya. A nyár azonban belőle is más férfiut csinál; borjuvesést hétszám sem kér a konyhában, hanem mindegyre olyan raffinált ételeken töri a fejét, melyek a katzenjammeres emberek gyönge gyomrát restaurálni képesek. A kis kerti korcsma ugyanis a *Csak a másét* czimü nyári szalmaözvegy-társaság gyülekező helye. Az elnevezés onnan ered, hogy a társaság tagjai, a nyári hónapok ideje alatt, a más emberek lányaival és feleségeivel rokonszenveznek. Sándor ez idő alatt nemcsak fölszolgáló pinczér, hanem megbecsülésre érdemes *maître de plaisir* is; ő tökéletesen tisztában van azzal, hogy az orfeumok piéce de recistance-ai hány órakor kezdődnek, hogy az énekes kisasszonyoknak kik a rendes barátai, viszont kik azok, a kik a csekélyebb ajándékokat is szivesen fogadják az elárvult férjektől. Sándor a Budapesten maradt hölgyek genealógiai viszonyait majdnem tökéletesen ismeri; s a kis leveleket, jó borravaló reményében, szivesen átadja azoknak a hölgyeknek, a kik a budapesti körutak ablakredőnyei mögött nyaralnak juliusban és augusztusban is. És Sándor e mellett előzékeny jó barát; ha a kerti korcsmában magános hölgyek vacsoráznak, ő csiptetve sugja vállalkozó szalmaözvegyei fülébe:

- Hm, mit gondol a nagyságos ur? Csinos fruska, pedig az édesapja tábornok volt a 99-es tüzéreknél.

Goysinger ur.

A levélhordó, a kit Goysinger urnak hivnak, egy vidám és sörkedvelő szakáll-ember, a ki husz év óta bizonyos előszeretettel hordja a negyven czentiméter hosszu Loreley-szakált. Télen ő is a komoly kenyérkeresők soraiba tartozik; szótalan udvariassággal viszi emeletről-emeletre a postai szállitmányokat: az árjegyzéket, az ügyvédi felszólitásokat, a rokoni szivek forró ömlengéseit, az alkalmatlankodók együgyü irkafirkáit... Goysinger ur ilyenkor pedáns hivatalnok, a ki legfeljebb a menyecskés fejü Marinak mond néhány tréfát vagy csintalanságot... Juniustól kezdve azonban Goysinger ur is mássá lesz; délfelé, mikor a nagyságos ur éppen a vörösszalagos bajuszkötővel nézegeti magát az előszoba tükrében, kedveskedő bókolással nyujtja át a törvényes szerelmi levelet: a fürdőző *nagysága* mindennapi levelét, mely a kis balatoni fürdő apró eseményeit regéli el az ő elhagyott muczuskájának... Goysinger ur hivatalos megbizásának ez azonban a lényegtelenebb része; a törvényes levél átnyujtása után ő ravasz mosolylyal szedi elő duzzadt csomagjából a balkézről való episztolákat: a rózsaszinü, világoskék, heliotrop és narancssárga leveleket, melyek az ylang-ylang, a pacsuli, sőt a zeller exotikus illatát lopják az előszoba naftalin-áramlatai közé... Drága és édes levélkék, a melyek vigasztalan küzdelmet folytatnak a czopfoskodó ortografiájával; boritékjukon efajta felirások olvashatók:

„Tekinntetes
Horvád lázló
irjon édes mielőb
terézkörutt 29-ig szám al.”

Goysinger ur, a ki a törvényes leveleket illő tisztelettel nyujtja át, a szines boritékok átadásakor néha gyöngéden a hasára legyint Horvád lázló-nak, néha az ajtóból tréfásan megfenyegeti a bajuszkötős, fütyörésző szalmaözvegyet... És nem ritkaság, hogy az ádámcsutkáját is kedélyesen megcsiklandozza, e rejtelmes szavak kiséretében:

- Kucz-kucz-kucz-kucz...

A házmester.

János, a gránátos-termetü házmester, a ki télen egy keresztes pók sunyiságával őrködik az egész udvar fegyelme fölött, a ki tiz óra után a poroló szobalányokat majdcsaknem testi fenyitékben részelteti, a kinek láttára hideglázas roham fogja el az ószereseket és a sipládásokat, lágyszivü és nyájas postillon d'amourrá vedlik a nyári hónapok melegében... Mikor a nagyságos urat hajnaltájban bebocsátja, János különös töredékeket suttog:

- Hat órakor kereste a nagyságos urat...

- Gigerli kalapja volt és sötétkék nyári ruhája...

- Azt mondta, hogy a hátulsó lépcsőn bocsássam föl...

- Teringettét, meghiszem! Olyan fekete szeme volt, mint az éjszaka...

János, e titkári szolgálatok fejében, most állandóan kis bockokat sziv és a nagyságos ur tavalyi ruháiban jár. Reggelenkint pedig abból a három csillagos Martell cognac-ból iszogat, melyet a nagyságos ur ajándékozott neki.

A nagyságos ur.

Az általános vedlés csak őt magát, a szegény nagyságos urat nem érinti. Ő most is épp oly szolid, koránfekvő, szorgalmas, mértéktartó és magábavonult, mint deczemberben és januárban. A levelekből, melyeket a fürdőző nagyságos asszonyhoz intéz, ez csalhatatlanul kitetszik.

NÉGYES.

- Farsangi szinmű. -

SZEMÉLYEK:

Ferenczy Gedeon.
Szabó Sárika, a tánczosnője.
Egy kopasz ur.
Egy katonatiszt.
A rendező.
A colonne összes hölgyei.

Történik a négyes hatodik figurája közben.

Második négyes. A párok a hatodik figurát tánczolják, a mamák elégedett mosolylyal bóbiskolnak. A nagy, ötvenágu csillár körül a parfume édes felhői gomolyognak. A katona-banda egy fülbemászó négyest játszik. Mindenkinek jó kedve van, a lányok kibomlott frufrukkal lebegnek ide-oda a parketten. A tánczosok még az imént lefolyt szupé-csárdás mámoros hangulatát érzik. A virágok már kissé hervadnak, s a vörös szegfük kimerülve borulnak az asszonyok fekete selyemderekára.

A rendező: Hölgyek egygyel előbbre!

Ferenczy: (A tánczosnőjéhez) Isten önnel... a végzet elszakit öntől tiz perczre!... Gondoljon rám... s gondoljon azokra a szavakra, melyeket az imént a fülébe sugtam...

Szabó Sárika: El fogja felejteni, a mit mondott... annyi szép asszony kezét szoritja meg a következő tiz perczben... Jesszus, miket fog nekik mondani!...

Ferenczy: Semmit se fogok mondani... nem érdekel más, mint maga... *(Megszoritja a Sárika kezét. A hölgyek egygyel előbbre lépnek.)*

Kardos ügyvédné: (A Ferenczy karján) Nem jött el ugy-e a zsuromra?

Ferenczy: Nem... és sohasem is fogok elmenni...

Kardosné: Miért?

Ferenczy: Még kérdi?... A puskapor körül nem járnak égő fáklyával... különösen, ha a puska-por száraz...

Kardosné: Gyönyörü hasonlatai vannak... de az ember nem igen tudja, hogy mit gondol... *(Hölgyek egygyel előbbre.)*

Ferenczy: (Karjára füzi a szőke Benthe Klárit) Elolvasta, a miket a regényben aláhuztam?

Klári: (Ijedten) Vigyázzon... meghallják... *(Sugva)* A negyedik fejezetben én is aláhuztam egy mondatot...

Ferenczy: Mit huzott alá?

Klári: (Folyton sugva) Jót... meg lesz elégedve... Ha holnap kijön a jégre, visszakapja a regényét. *(Hölgyek egygyel előbbre).*

Vilonyayné: (A Ferenczy karján) Látta?

Ferenczy: Mit?

Vilonyayné: Ágh a szupé közben megcsókolta a Kardosné vállát...

Ferenczy: Ne kisértsen... Ne szuggeráljon ötleteket... mert bizony Isten nem állok jót magamról.

Vilonyayné: (A legyezőjével a kezére csap) Szemtelen! *(Hölgyek egygyel előbbre).*

Vass Elza: (A Ferenczy karján) Rendőröket fogok küldeni az emlékkönyvemért.

Ferenczy: Az akrosztikon nem tréfadolog. Ismertem férfiakat, a kik a szivük vérével irtak egy-egy sikerült akrosztikont.

Elza: A szive vérével is megirhatta volna harmadfél hónap alatt...

Ferenczy: Ne tréfáljon... Sirva fogja olvasni az akrosztikonomat... Ez lesz a legszebb akrosztikon, mely földi ember agyvelejében született. *(Hölgyek egygyel előbbre).*

Teichwald századosné: (A Ferenczy karján. Fojtott hangon) Ha nem küldi vissza a leveleimet, mindent elmondok a férjemnek...

Ferenczy: Annál jobb... Legalább egyikünk halva marad a csatatéren...

Teichwaldné: Ferenczy... Legyen esze!

Ferenczy: Nincs eszem... nem is akarom hogy legyen... minden eszes embert ki kellene végeztetni egy nap alatt... Az igaz szerelem csak az együgyüek szivében születhetik meg...

Teichwaldné: Szamár!

Ferenczy: Lássa, ez már más beszéd! *(Hölgyek egygyel előbbre).*

Blumenfeld ezredorvosné: (A Ferenczy karján) Fü... van itt meleg!...

Ferenczy: (Ábrándosan) Boldog Blumenfeld...

Blumenfeldné: Mi baja az urammal?

Ferenczy: A sors egy ostoba gazember... Blumenfeld már a földön a paradicsomba került, mig én... *(Elhatározással)* Le fogom szurni Blumenfeldet!

Blumenfeldné: Inkább egy fagylaltot hozna! *(Hölgyek egygyel előbbre).*

Ferenczy: (Karján a kenderszőke Német Zsófikával, a ki mindeddig petrezselymet árult. Halkan dudol, a nélkül, hogy egy szót szólana). Juhé... juhé... im chambre separée... (Hölgyek egygyel előbbre).

Bojtorjánné: (A Ferenczy karján) Inkább csárdást huznának... Szólhatna a bandának, hogy csárdást huzzon...

Ferenczy: Emlékszem olyan időkre, mikor nem gyülölte igy a második négyeseket...

Bojtorjánné: Nyomorult... és még van bátorsága, hogy az eszembe juttassa!...

Ferenczy: Hallgasson... az egész életemet megmérgezte...

Bojtorjánné: (Nevetve) Szerencsére találtam némi kárpótlást...

Ferenczy: (Sötéten) Én csak odalenn fogok kárpótlást találni!

Bojtorjánné: Igen, odalenn a sörcsarnokban! *(Hölgyek egygyel előbbre).*

Szántó Terka: (A Ferenczy karján) Most nem szabadul meg... Leiratta-e a czigánynyal a magyar nótát?

Ferenczy: (Akadozva) Igen... azaz, hogy tegnap hiába kerestem... de holnap... holnapra szentül igérem, hogy...

Terka: (Szemrehányólag) Hát illik ez?... Ennyire megfeledkezni arról, a mit *nekem* megigért... az első és egyetlen kérésemet... Ferenczy, ugy félek, hogy magának a komoly dolgokban sem lehet föltétlenül hinni...

Ferenczy: (A szemébe néz) Terka... édes Terka... ne beszéljen igy... nem szabad, hogy igy beszéljen... *(Hölgyek egygyel előbbre).*

Dr. Dezsőné: (A Ferenczy karján) Képzelje, az uramat elhivták... állitólag beteghez hivták, de tőle kitelik, hogy a sörcsarnokba hivatta magát...

Ferenczy: Ha magának volnék, tudnám, hogy mit csinálnék...

Dr. Dezsőné: (Naivul) Mit?

Ferenczy: A legelső jóravaló férfinak megszoritanám a kezét... a többi aztán magától jönne...

Dr. Dezsőné: (Megszoritja a kezét. Hölgyek egygyel előbbre).

Csopakhyné: (A főispánné) Hallom, hogy házasodik, Ferenczy!...

Ferenczy: Én... Ugyan hol hallott ilyet méltóságos asszonyom?...

Csopakhyné: Mindenki beszéli...

Ferenczy: (Szentimentális arczczal) Nem, sohasem fogok megházasodni... Egy elérhetlen csillagba vagyok szerelmes, mely utját egy más bolygóéhoz kötötte... *(Szomoruan)* Isten önnel méltóságos asszony... *(Megindultan el).*

(A hátralevő hölgyek sorjában elvonulnak a Ferenczy karján. Tiz percz mulva a Szabó Sárika gavallérja szerencsésen visszaérkezik a tánczosnőjéhez.)

Ferenczy: (Nagyot sohajt) Végre... Ugy tetszett, mintha egy örökkévalóságon át nélkülöztem volna...

Sárika: (Kaczéran) Végigudvarolta az összes szép asszonyokat... Azt hiszem, arról is megfeledkezett, hogy a világon vagyok...

Ferenczy: Bár meg tudnék róla feledkezni!

Sárika: (Hirtelen elkomolyodik) Ferenczy... nem szabad tréfálnia... Ha hiszek magának, mindent koczkára teszek... Ne jusson eszébe, hogy egy báli csevegés miatt dulja föl az életemet és boldogságomat...

Ferenczy: (Halkan) Hát szeret?

Sárika: (Becsületesen a szemébe néz) Szeretem Ferenczy... őszintén s igazán szeretem... Ha akarja...

Ferenczy: (Elérzékenyülve) Édes, jó Sárikám...

Sárika: Gondolja meg, a mit mond! Ha csupán unalomból vagy szórakozásból hiteti el velem, hogy szeret, nagyot, igen nagyot vétkezik...

Ferenczy: Istenem, hogy képzel ilyesmit...

Sárika: Hát igazán... hát boldogtalannak érezné magát, ha a másé lennék?

Ferenczy: Azt hiszem, nem tudnám tulélni...

Sárika: Apa holnap jő meg a pusztáról... még holnap mindent elmondok neki... Ő bele fog egyezni abba, hogy a felesége legyek... és akkor is a felesége lennék, ha nem egyezne bele.

Ferenczy: Édes kis cziczám... *(Titokban megcsókolja a kezét. Magában:)* A puszta maga négyezer hold... *(Sárikához).* És a mama?

Sárika: (Sugárzó arczczal) Oh, az anyácskám azt akarja, a mit én!

Rendező: Compliment!

(A katonabanda elhallgat és a czigányzene csárdásba fog. Ferenczy kipirulva viszi a tánczosnőjét a pódium elé.)

Egy kopasz ur: (Komolyan) Haj... haj... Hajhajhaj!

Egy katonatiszt: Tyuhaj!

Ferenczy: (Beszámithatatlan gesztusokkal) Sohase halunk meg!

Sárika: (Behunyja a szemét) Szeret... szeret... Csak sohase ébrednék föl ebből az álomból!

(FÜGGÖNY.)

MARÓTH HŐSTETTE.

I.

A perronon két férfi sétált föl meg alá: egy délczeg magatartásu, deresedő öreg ur, s egy frissen borotvált, ruganyos fiatalember. Az öreg ur belekarolt a fiatalba, s nagyon jókedvünek és beszédesnek látszott.

- Mikor ér a vonatod Aradra? - kérdezte a fiataltól az étterem előtt.

- Egy óra huszonhat perczkor, kedves bácsi, - mondta a kérdezett kissé mélabúsan.

- Nagyon helyes. Kettőkor megebédelsz, s ebéd után fölkeresed a vén Szilassyt a kaszinóban. Szépen bevárod, a mig a kártyapartiját befejezi s aztán vele együtt hazamégy, hogy a családnál tisztelkedj. El van végezve, hogy a szülők egyedül hagynak Ellácskával, - a többi, remélem, már a te dolgod. Én csak annyit mondok, hogy ne kerülj többé a szemem elé, ha az eljegyzésedet meg nem tartod.

- Hátha én nem kellek Ella kisasszonynak? - szólott a fiatalember aggódva.

- Teringettét, csak van benned annyi virtus, hogy egy tizennyolczesztendős gyereket magadba bolonditsz? Szilassyék tudják, hogy miért jösz, s a mint mondtam, szivesen fogadnak a vejükül. Egy szép leány és százezer forintnyi hozomány, - ezért ugy hiszem, érdemes ötödfél óráig ülni a gyorsvonat kupéjában.

- A pénzzel nem sokat törődném, ha a leány meg nem tetszett volna... De be kell ismernem, hogy a kis Ella igazán ennivaló teremtés...

- Szóltál valaha neki arról, hogy feleségül szeretnéd venni?

- Soha! Mindössze háromszor tánczoltam vele a farsangon és egyszer végigudvaroltam mellette a Koronaherczeg-utczát... A következő napon, legnagyobb fájdalmamra, hazautaztak...

A kalauz föltárta a kupé ajtaját, mire a fiatal ember összecsókolózott a nagybátyjával és gyorsan fölugrott a kocsi lépcsőjére. Mikor a vasut már indulóban volt, az öreg ur lihegve a kocsi után szaladt.

- Elfeledtem mondani, hogy okvetetlen kártyázzál az öreg Szilassyval és veszits el nála készakarva vagy három forintot. Ezzel aztán tökéletesen megnyered...

A háztüznéző legény behuzódott a kupé sarkába és mialatt vagy negyven-ötven czigarettát végig szivott, többször hangosan elnevette magát. Oly furcsa volt, hogy ő most a jövendő házi tüzhelye érdekében rázatja magát öt óra hosszat a vasuti kocsiban! Szörnyen igyekezett, hogy élete e fordulópontjára komoly lélekkel gondoljon, de a kaczagás csiklandozta a torkát: ő mint nyárspolgár, mint egy kaczérkodó kis perszóna hites férje! „Uristen, megjön-e akkorra az eszem?” kérdezte magában aggódva. A dolog nagyon kétségbeejtő lett volna, ha a kocsi ablakán tul, a repülő telegráfpóznák mentén, a tavasziasan zöldülő rónaságok fölött hirtelen meg nem jelenik egy szőke leányarcz, széles, vörösszalagos szalmakalappal, ugy, a hogy első izben látta valami tátrai fürdőben. Kissé szeleburdi formáju, de bájos kép volt s Maróth - igy hivták a jövendőbeli férjet - végre is megnyugodott a sors végzésében...

A programm ugy folyt le, a hogy az öreg Maróth megállapitotta: a házasulandó legény megebédelt a Fehér Keresztben, ebéd után fölsietett a kaszinóba s mivel Szilassy épp egy kilenczvenes partit csinált, ragyogó kedvben találta leendő apósát. Jó másfél óra hosszat gibiczelt neki, s négy után karonfogva mentek el a Szabadság-téren fekvő Szilassy-házba.

- Tulajdonképpen micsoda jó szél hozott ide, kedves öcsém, Aradra? - kérdezte képmutató arczczal az öreg ember.

Maróth szemtelen hazugsággal felelt:

- Reggel dolgom van a törvényszéknél s gondoltam, hogy előbb jövök félnappal. Igy legalább meglátogathatom a kedves ismerőseimet is.

- Az asszonyok nézni fognak, ha betoppanunk...

A fiatal ur jókedvüen bólogatott, miközben a lelke mélyén czinikusan ezt gondolta:

- A vén svihák mily nyugodt ábrázattal affektál! Már két nap óta tisztában van vele, hogy miért jövök, sőt azt is tudja, hogy én jól tudom, hogy ő mindent tud. Hiába, az egész élet csak komédia!

Az asszonyok a meglepetés sikoltásaival fogadták budapesti ismerősüket, s Szilassyné kissé ijedten mutatott a szőke Ellára, a ki egy ujdonatuj, czukorhabból készült háziruhát viselt.

- Jé, de ilyen váratlan vendég! Legalább üzent volna, hogy Ella valami tisztességes ruhát kapott volna magára. De igy, a gazdasszonykodó pongyolájában...

Maróth, a ki tisztában volt azzal, hogy a kis ártatlant két óra hosszat öltöztették, hódolattal kezet csókolt a mamának, s nemes meggyőződéssel igy szólott:

- Higyje meg, nagyságos asszonyom, hogy a házipongyola a legszebb női ruha! Szebb, mint a báli toalett selyemuszálya...

Később az asszonyoknak is elhazudta a törvényszékről szóló mesét, megozsonnázott abból, a mi véletlenül a ház körül akadt (Jézusom, hogy éppen ma mindenünkből kifogytunk!) s elmesélte Szilassyéknak a legujabb budapesti pletykákat. Egy rövidebb szünet alkalmával Szilassyné igy szólott a férjéhez:

- Igaz is, a bérlője itt volt az iratokkal... Az egész csomót elzártam odabenn a szekrénybe...

- Most mondja! - kiáltott föl Szilassy meglepetve. - Már két nap óta várom a ravasz kópét...

Az asszony kiment, hogy az irásokat kiadja, Szilassy pedig elborult homlokkal követte. Oly világos volt a távozás czélzata, hogy Maróth majdnem hangosan elnevette magát.

- Magunkra hagynak bennünket, hogy a jövetelem czélját bevalljam... Képzelem, hogy affektál mindjárt a kis Gretchen! Pedig bizonyos vagyok benne, hogy a tükörből készült a mai jelenetre...

Pár pillanatnyi csönd állott be, s Maróth épp bele akart kezdeni a mondókájába, mikor Ella hirtelen megszólalt. Oly váratlan dolgot mondott, hogy a fiatal urnak szinte elállott a lélekzete.

- Maróth, - susogta elpirulva, - én tudom, hogy maga nem a törvényszék miatt jött Aradra. Hiába is tagadja, mindent tudok. Anyuska tegnap őszintén elmondta, hogy miért jön.

- Hát miért? - kérdezte Maróth kiváncsian.

- Azért, hogy a kezemet megkérje. Ez már két hónap óta kicsinált dolog, apa már levelezett is abban a tárgyban a bácsijával...

A Maróth szeme hálásan megcsillant.

- Édes Ellácska, - mondta, - köszönöm, hogy ilyen őszinte hozzám. Boldog vagyok, hogy nem affektál, mint a többiek, s hogy nem játszsza velem szemben a tudatlan libácskát. Nos, hát igaz, azért jöttem, hogy feleségül kérjem...

Gyöngéden nyult a kis leány keze után, de Ella visszahuzta az ujjait. És szomoruan, sirásra görbülő ajkakkal susogta:

- Maróth, legyen jószivü és ne kérje meg a kezemet... Bizony isten megöl, ha feleségül vesz...

- Mit mond?

- Azt mondom, hogy nem tudnék jó felesége lenni... Mindaketten boldogtalanok lennénk Maróth és maga megátkozná azt a perczet, a mikor a bácsijára hallgatott...

- De hát miért lennénk boldogtalanok?

- Azért, mert nem szeretem és inkább még ma este meghalok, semhogy szerelem nélkül férjhezmenjek...

Maróth kissé együgyüen nézett maga elé, de aztán keserüen bólogatni kezdett.

- Nem az a baj, hogy engem nem szeret Ellácska, hanem az, hogy mást szeret, még pedig nagyon szeret. Ne is tagadja, mert most már egészen bizonyos vagyok benne...

A leány tiltakozva rázta meg szőke fejét, de a következő pillanatban forró könyek peregtek le kipirult arczán.

- Igaza van, minek is tagadnám, mást szeretek... És maga oly jó, hogy megért engem és a segitségemre lesz...

- Hát ki az, a kit szeret? - kérdezte Maróth bánatosan.

Ella lesütötte a szemét.

- Takács ur, - mondta égő arczczal.

- És kicsoda-micsoda az a Takács ur?

- Gyógyszerészsegéd a Szent-Borbálához czimzett patikában. De mivel szegény fiu és nincs annyi pénze, hogy patikát vegyen, hát apa hallani se akar róla, hogy a felesége legyek...

A leány lehajtotta a fejét a szék támlájára (csak most látszott, hogy milyen bájosan karcsu), Maróth pedig föl meg alá járt a szalon szőnyegén. Ugylátszik alaposan meghányta-vetette magában a dolgot, legalább jó tiz perczig semmitse szólt. Tiz percz mulva azonban megállott a könyező leány előtt.

- Ella, - mondta meghatva, - igaz, hogy meg akartam kérni a maga kezét, de eszembe se jutott, hogy komolyan szerelmes legyek magába. Csak tetszett, mint sok más szép leány, a kivel életemben egy fordulót tánczoltam. Becsületszavamra, csak most ment el a józan eszem, csak most szerettem meg, a mikor tudom, hogy nem akar a feleségem lenni. Ez szomoru és együgyü dolog, de ha alaposan meggondolom, hát csakugyan nincs jogom arra kényszeriteni, hogy a gyógyszerészt boldogtalanná tegye... Én is azt mondom hát, a mit a kikosarazott lirai költők: Szép álom volt, de a végzet nem akarta! Ellácska, legyen hát boldog és ne gondoljon többé rám...

Maróth egy bánatos pózzal távozni akart, de a leány ijedten fölnézett.

- Hova megy?

- Előbb a fogadóba, hogy a szoba árát kifizessem, aztán a vonathoz, hogy visszautazzam Budapestre. Boldog ifjuként jöttem és kihült szivü aggastyánként távozom.

Ella fölszáritotta a könyeit és most ő nyult a meghatott Maróth keze után.

- Nem szabad igy távoznia, mert akkor apáék megtudnák, hogy én vettem el a kedvét. Sohasem adnának feleségül Takácshoz, ha ezt a tettemet megtudnák.

- Hát mit tegyünk? - kérdezte Maróth tünődve.

- Maradjon itt és eszeljen ki valami ügyes dolgot. Bandival együtt egész életünkön át áldani fogjuk...

Maróth néhány perczre a menyezetre szegezte a szemét, aztán a nagy emberbarátok szelidségével kérdezte:

- Meg lesz elégedve velem, ha a kedves atyja kikosaraz? Ezt magam is jobb szeretem, mert a bácsikám szemrehányásaitól is megszabadulok.

- Igen ám, de biztosan tudom, hogy nem kosarazza ki. Magát jó pártinak tartják és szivesen feleségül adnak magához...

A fiatal ember most fölemelte a fejét és a szinpadi hősök nemes baritonhangján deklamálta:

- Legyen nyugodt: ki fognak kosarazni. Én mondom ezt, a ki még sohasem hazudtam életemben... Hogy miképp, azt egész bátran rám bizhatja...

Kezét nyujtotta Ellának, a ki hálásan, könyes szemmel susogta:

- Takács ur után minden férfi közt magát szeretem a legjobban a világon...

II.

Maróthot az a kedves meglepetés érte, hogy vacsorára is meghivták (fájdalom, csak amolyan szedett-vedett vacsoránk van!), utóbb pedig Szilassy azt az aggódó kérdést intézte hozzá, nem ért-e véletlenül a pikéhez? Mikor Maróth kijelentette, hogy szenvedélyes piketista, az öreg ur csaknem a nyakába borult...

Gyorsan fölteritették a kártyázó asztalt (feketét fiam, feketét, de forró legyen!) s miközben az asszonyok a képes ujságokban lapozgattak, a két férfi hozzáfogott a kártyázáshoz. Jó ideig minden különösebb izgalom nélkül csapkodták a kuoni pásztort és Harras Rudolfot, de ugy tiz óra felé váratlan dolog történt: a fiatal vendég illetlen módon belekötött tiszteletreméltó házigazdájába. A sajnos esetnek ez volt a hiteles lefolyása:

Szilassy, a kinél hét makk volt, véletlenül a makk alsót hivta ki a makk ász helyett, s igy felszabaditotta a Maróth ur makk filkóját. De rögtön észrevette a tévedést (az ördög vigye ezt a világitást, hogy az ember nem látja a kártyákat!) s hamar visszakapta a kijátszott Harras Rudolfot. Maróth azonban letette a kártyákat.

- Bocsánat - mondta mogorván - a mi ki van játszva, az ki van játszva...

- De hiszen láthatod öcsém, hogy csak tévedésből hivtam ki a makk alsót...

- Ha tévedett, hát viselje érte a felelősséget...

- De hiszen nem vagyunk valami kártyabarlangban...

- Akárhol vagyunk, de a mi nem járja, az nem járja...

Szilassyné megdöbbent arczczal nézett a kártyázókra, Szilassy pedig rekedten igy szólott:

- Folytassuk!

Tizenegy óra felé, mikor a kártyajátszást befejezték, Maróth kilencz forintot nyert. Az öreg ur kisérteties arczczal fizette ki a külömbséget (a márjási birtokától talán könnyebben vált volna meg, mint a kilencz forinttól), s mikor Maróth egy pillanatra félrehivta, lihegve, vérszomjas arczczal követte az illetlen fiatal embert.

- Kedves bátyám, - mondta Maróth szemlesütve - most már megvallom, hogy nem a törvényszék miatt jöttem, hanem azért, hogy az Ella kisasszony kezét megkérjem. Ha maguk is ugy akarják, a hogy én, akkor két hónap mulva férj és feleség lesz belőlünk...

A vén Szilassy fölütötte a fejét.

- A leányom miatt jöttél? Ez aztán a nagy szerencse! Csakhogy nem lehet öcsém, nem lehet, mert nagyon is jól játszod a pikét... A mig ezt tanultad, bizonyára nem volt másra időd, s ezután se igen lenne, mert a kártyához egész ember kell... Végtelenül sajnálom, de kereskedjél valami más házban...

Maróth sértődötten meghajolt s mikor a lánytól bucsuzott, szemhunyoritva intett neki. A pillantása körülbelül ezt fejezte ki:

- Hurrá, minden jól van, kosarat kaptam...

Ella forrón megszoritotta a kezét, a vén Szilassy gúnyosan bókolt előtte, az asszony pedig érthetetlenül nézett hol az egyikre, hol a másikra. Maróth félóra mulva a vasuti kocsiban ült, mely a sötét éjszakában gyorsan száguldott Budapest felé. A mig kissé álmosan lefeküdt a kupé vánkosára, büszkén ezt gondolta magában:

- Nem kell éppen csatába menni és vért ontani, hogy az ember igazi hőstettet vigyen véghez...

A SZÜLŐK.

A család együtt ül az ebédlőben és türelmetlenül látszik várakozni valakire. Becsületes gondolkodásu, megvagyonosodott nyárspolgárok, a kik pedánsul hozzászoktak az egyórai ebédhez. A szobalány azonban most hiába jön jelenteni, hogy az ebéd készen van, a háziasszony egy kézlegyintéssel kiküldi.

Az ebédlőben levő személyek a következők:

Garay ur, a családfő körülbelül 55 esztendős, a kereskedő körökben a legkitünőbb hirnévnek örvend, soha sincs ébren este 9 órán tul és kereskedő létére talán sohase röviditett meg senkit egy fillérrel. A korrekt nyárspolgárok mintaképe. Ujságot olvas és láthatólag haragszik.

Garayné, a felesége, 48 éves, a kerületi jótékonyság élén áll, a kórház-egyesület választmányi tagja, de azért a gyerekeit is kitünően neveli.

Ella, a leányuk, ez idő szerint még az angol kisasszonyok intézetébe jár, de három év mulva már kitünő partie lesz, a mennyiben ötvenezer forintnyi hozománya gyümölcsözik a Hazai Takarékpénztárban.

Bandi, Pál, két egészséges, szőke kamasz, a kiknek ereiben ugynevezett eleven kéneső csörgedez.

A férj (Az óráját nézi): Félkettő? *(Dühösen lecsapja az ujságot.)*

A feleség: Még tiz perczig várunk, aztán tálaltatok.

Ella (A kit az éhség szinte sápadttá tett): Mindjárt itt lesz a franczia nő!

Bandi, Pál (Az asztalról elcsentek egy darab kenyeret és most titokban lökdösik egymást).

A feleség: Isten ments, csak nem történt valami baja?

A férj (Keserüen fölkaczag. Majd halkabban): Fogadni mernék, hogy most is ott lebzsel annál a perszonánál. Az irodából már tizenegy órakor megszökött.

A feleség (Szomoruan): Tönkre fogja tenni az a teremtés...

A férj: Már is tönkretette.

Ella (Magában): A Pista kedveséről beszélnek... Ugy látszik, igaza van Partich Erzsinek, hogy a bátyám egy félvilági nőnek udvarol...

A feleség: Megtudtad, hogy miféle fajta az a kisasszony?

A férj: Hogy miféle?... Még százszor rosszabb, mint a többi... Már tizenhétéves korában egy öreg gróf barátnője volt, azóta pedig fokról-fokra sülyedt... Czéda, haszontalan, romlott teremtés, a kiben még ennek a hitvány fajtának a jószivüsége sincs meg... Addig nem nyugszik, a mig áldozatának az utolsó csöpp vérét is ki nem szivta...

A feleség: Szegény fiam!

A férj: Ezért neveltük, ezért tanitottuk, azért voltunk oly mértéktelenül büszkék reá. Öreg napjaim támasza, az utódom, a nevem viselője... *(Keserüen bólint.)*

A feleség: Ha talán okosan beszélnél vele...

A férj: Inkább bennünket hagy el, mint azt! Képes volna az életét eldobni magától, semhogy azzal a hitvánnyal szakitson... *(Összeszoritja az öklét):* Ej!

A feleség: Mi jut az eszedbe?

A férj: Megtagadom, hogy valaha fiam volt!

Az ebédlő ajtaja e pillanatban feltárult és *Garay* Pista ur megjelenik a küszöbön. Igen halavány, a szemében könyek nyoma látszik. Egy fejbicczentéssel köszön, aztán szó nélkül leül a helyére.

A férj (Fojtott haraggal nyakába veszi a szalvétáját).

A feleség (Gyöngéd pillantást vet a fiára).

Ella (Halkan): Ugy látszik, valami vihar volt köztük! Istenem, de érdekes lehet!

Pál, Bandi (Rohamlépésben elfoglalják a helyüket).

A szobalány behozza a levest, melyből csak Ella, Pál és Bandi kanalaznak. A férj, a feleség és a nagy fiu alig esznek valamit.

A feleség (Halkan Pistához): Nem kellene igy megszomoritanod az édesapádat.

Pista (A válla görcsösen megrándul és a szeme megtelik könyekkel).

A feleség (Ijedten): Mi bajod?

Pista (Csöndesen zokogni kezd): Oh, anyám!

A feleség: Valami szerencsétlenség történt veled?

Pista (Nagyon halkan): A szivem ugy tele van, hogy talán megszakadna, ha neked se szólnék... Tudod, honnan jövök?

A feleség: Honnan?

Pista: Az ő... halálos ágyától.

A feleség (Nagyon izgatottan): Az ő...

Pista: Hiszen tudjátok, hogy félév óta szeretem azt a leányt... Nem beszéltetek róla, de kezdettől fogva láttam, hogy mindent tudtok... *(Könyezve.)* Az orvos azt mondta, hogy nincs segitség...

A feleség: Istenem!

Pista: A tüdeje odavan... öt vagy hat hétnél tovább nem viheti... Borzasztó, hogy mennyire ragaszkodik az élethez... Ugy sir, hogy az embernek megszakad belé a szive...

A feleség: Mennyi idős?

Pista: Huszonegy éves.

A feleség (Könyezve): Szegény, fiatal teremtés! *(Megindultan maga elé mered.)*

A beszélgetés abba marad, mert a szobalány a sülttel a szobába lép. A nagy fiu idegesen babrál a villájával, miközben Garayné a férje fülébe sug valamit. A Garai kemény vonásai hirtelen megenyhülnek és résztvevő pillantást vet a fiura.

Ella (A ki megfeszitett erővel figyel, hogy egy szót elkaphasson): A bátyám kedvese haldoklik. *(Nagyon elsápad).*

A férj (Pistához, a ki mereven néz a plafond felé): Mért nem eszel valamit... hiszen le fogsz esni a lábadról...

A feleség: Egyél fiam!

Pista a tányérjába vesz egy darab sültet, de az első falatnál megint könyezni kezd. Néhány pillanatig küzd magával, aztán felugrik és elrohan.

A feleség: Istenem, még valami baj történik vele! *(Utána megy).*

Pál, Bandi (Felhasználják az általános zavart és az egész befőttes tálat kiüritik).

A feleség (Visszatér az ebédlőbe).

A férj: Nos?

A feleség: Odabenn van a szobájában és sir. Mennyire szeretheti azt a szegény teremtést!

A férj (Maga is nagyon meg van indulva, s hogy meghatottságát leplezze, szivarra gyujt).

Az ebéd hangtalanul véget ér. A két fiu a szobájába megy, hogy a könyveit összecsomagolja. Ella, a kinek a torkát szintén összeszoritják a könyek, helyén marad.

A feleség (Ellához): Jó lesz, ha kikészited a franczia füzetedet...

Ella: Igenis anyuskám. *(Lassan távozik. Az előszobában egy pillanatra megáll.)* Istenem, ha azt a szegény, beteg asszonykát megcsókolhatnám! Milyen bájos lehet, hogy Pista annyira szereti...

Az ebédlőben a gyermekek távozása után nagy csönd áll be. A férj szó nélkül szivarozik, a feleség a morzsákat sepri le az abroszról.

A férj: Talán nem áll annyira rosszul a dolog! Vannak esetek, a mikor a beteg tüdő váratlanul elmeszesedik.

A feleség (Nagyot sóhajt).

A férj: A Timár üzlettársam veje is, a ki öt évvel ezelőtt olyan nagy beteg volt...

A feleség: Tudod, mi jutott az eszembe?

A férj: Micsoda?

A feleség: Illő volna, ha küldenél annak a szerencsétlen leánynak valami segitséget... Lehet, hogy nem jut neki mindenre...

A férj: Ha azt gondolod...

A feleség: Én pedig veszek délután néhány Kuglert és néhány szál rózsát... Azt hiszem, hogy jól fog esni neki...

A férj (Nagylelküen): El fogom hozzá küldeni Geyringer urat, az üzletvezetőmet...

A feleség (Elgondolkodva): Igen... *(Néhány percznyi szünet után):* Tamás!

A férj: Nos.

A feleség: Nem haragszol, ha még valamit mondok?

A férj: Mi az?

A feleség (Halkan): Azt a beteg gyermeket boldoggá tehetnők a hátralevő napjaira...

A férj: Hogyan?

A feleség: Ha estefelé mind a ketten elmennénk hozzá... Csak öt perczre... csak mig a homlokát megsimogatnám...

A férj: Hogy mi ketten...

A feleség: Miért ne?... Gondold meg, hogy két hónap mulva már odakünn fog porladni... hogy talán senkije sincs, a ki a kezét megszoritsa...

A férj (Megindultan bólogat).

A feleség: És gondold meg, hogy mégis csak a fiunkat szereti...

KÉTFÉLE MÉRTÉK.

A mennyország kapujában két didergő lélek álldogált. Több volt félórájánál, hogy a portába vezető csengetyüt meghuzták, már türelmetlenül tekintgettek befelé a kulcslyukon, amikor a Szent Péter ismeretes hószakálla végre megjelent a kapu mögött.

- Mit akartok? - kérdezte a mennyország portása.

- Be akarunk jutni a mennyországba, - válaszolta a két lélek egyszerre.

Szent Péter vizsgálódó pillantást vetett rájuk, aztán mosolyogva igy szólott:

- Nagyon szép, csakhogy, fájdalom, nem ugy megy ám a dolog, ahogy ti jámborul elképzelitek. A mennyországba csak az juthat be, a ki életét odalenn makulátlan tisztaságban töltötte el. Vajjon nem terheli-e a lelketeket egy elkövetett bün tudata? Előre is intelek benneteket, hogy a tiszta igazságot mondjátok, mert hiszen a protokollumban ugyis megtalálunk mindent, a mire az itélethozatalnál szükségünk van...

A két lélek megzavarodva nézett egy alant uszó viharfelhőre, mig Szent Péter nyájasan folytatta:

- Hogy hivtak benneteket odalenn?

- Engem Szentgály Katinkának, - mondta az egyik lélek remegve.

- Engem pedig Szentgály Sándornak, - szólt halk hangon a másik.

- Talán férj és feleség voltatok?

- Igenis, jó szent, azok voltunk. Kerek tizenhat évig éltünk együtt a legboldogabb házasságban.

Szent Péter helyeslőleg bólintott, aztán udvariasan odafordult a női lélekhez:

- Asszony voltál, tehát tied az elsőség. Figyelmeztetlek, hogy minden czifrázgatás nélkül felelj a hozzád intézendő kérdésekre.

- Igenis.

- Volt-e benned kaczérság vagy tetszelgés?

- Nem.

- Hazudtál-e?

- Soha.

- Meghallgattad-e a fodrásznő pletykáit?

- Nem.

- Adósságba verted-e az uradat a toalettjeid miatt?

- Nem.

- A mig az urad megölelt, gondoltál-e más férfiakra?

- Nem.

- Használtál-e kendőző vagy szépitő szereket?

- Soha.

- Gyakrabban olvastad-e a franczia regényeket, mint a szakácskönyvet?

- Nem.

- Elkeseritetted-e az urad életét a folytonos nagytakaritással?

- Nem.

- Panaszkodtál-e néha az édes mamának az uradra?

- Soha.

- Divatos asszony létedre nem féltél-e a gólyától?

- Nem.

Szent Péter elégülten bólintott, aztán diskrétül közelébb hajolt a remegő lélekhez.

- És vajjon hű maradtál-e mindig a fogadalomhoz, a mit az oltár előtt esküdtél?

A szegény lélek e szavakra még feltünőbben reszketni kezdett.

- Nem felelsz? - kérdezte szigoruan a mennyország portása.

Az asszony most hirtelen térdre borult.

- Oh kegyes szent, dadogta, ez az egyetlen bün, a mi a lelkemet terheli... Tizenhat év alatt csak egyszer csaltam meg az uramat - és akkor is, esküszöm, hogy öntudatlanul cselekedtem... A házasságunk harmadik évében volt, egy májusi estén, a mig a bokrok közt szerelmes fülemülék daloltak... Tizennégy évig egyebet se tettem, mint ezért a nagy bünömért vezekeltem...

Szent Péter megrázta a szakállát.

- És hogyan történt a dolog?

- Májusban volt, egy csodaszép májusi estén, a mikor az egész világ madárdallal és gyöngyvirágillattal volt tele. Az uram magára vette a czifra katonai ruhát és én egyedül maradtam otthon egy huszonhatszobás falusi kastélyban... Fiatal voltam és éjjelenkint sirva öleltem át a kicsike caprice-vánkost... Miért engedi meg a jó Isten, hogy a szerelmes férjeket a zord katonaság elvigye?... A fülemilék csókolóztak a bokrok közt, a szobalányhoz besurrant éjjel az inas, a szakácsné karonfogva sétált a parkban a kocsissal, - és én egyedül ültem a kastély erkélyén, a szerelmes, sóhajokkal teli éjszaka csöndjében... A hold ezüstös fátyolt boritott a fejem fölé és a fák közül elfojtott csókok nesze hangzott felém... Ekkor jött a kisértő férfi, a kit bizonyosan a sátán küldött... Nem tudom, hogyan történt, de egy lázas perczben oda-omlottam a karjaiba... Azt hiszed, jó szent, hogy én voltam a bünös?... Vondd felelősségre a holdat és a fülemiléket, a czirpelő tücsköket és a szerelmes nyári éjszakát, - mert ők voltak, a kik könnyelmüen a bünre csábitottak... Én tizennégy évig éltem hűségben és istenfélelemben, hogy ezt az egyetlen órát jóvátegyem...

A bünbánó lélek e szavakra leomlott a Szent Péter lábaihoz, mig a mennyország portása szomoruan a fejét rázta. Egy darabig csöndesen nézte a vergődő asszonyt, aztán szánakozó hangon igy szólott:

- Sajnállak, szegény lélek, de fájdalom, nincs módomban, hogy segitsek rajtad. Sulyos bünt követtél el, sulyosabbat, mint a milyet az én könyörületes szivem elnézhetne... De mivel látom, hogy megbántad, a mit vétkeztél, hát a legkisebb büntetést szabom ki rád: csak rövid tizezer évig fogsz ülni a pokolbeli lángok között...

Az asszony lehajtott fővel vonult félre, Szent Péter pedig odafordult a férfihez:

- És te?

A másik lélek oly rémülten meredt maga elé, hogy Szent Péter még egyszer megszólalt:

- Miért nem beszélsz?

- Oh jóságos szent, - suttogta félénken - ne is kérdezz azok után, a miket most hallottam... Mert én bizonyosan örökkön-örökké ott maradok a legforróbb szurokban.

- Oly nagy a bün, a mit elkövettél?

- Ő csak egyszer csalt meg engem, de én...

- Te is megcsaltad a feleségedet?

- Negyvenkétszer jó szent, kerek negyvenkétszer, házasságunk tizenhat esztendeje alatt. Az első két évben az erény és a hűség ösvényén haladtam, de később... Hiszen bizonyosan hallottál már valamit; a szalmaözvegyekről és jól tudod, hogy a kámfor se illan el ugy, mint a nyári hónapokban a férfiak hűsége... Én pedig éppen tizennégy esztendőn át voltam szalmaözvegy, még pedig minden évben pontosan hat hétig. Számits most már minden két hétre egy csalást: ez tizennégy év alatt se több, se kevesebb negyvenkét hűtlenségnél...

A férfi kétségbeesetten sütötte le a szemét, Szent Péter pedig derült pillantással kérdezte:

- Mindig pedánsul betartottad a kétheti időközt?

- Mindig, oh jóságos szent!

- A téli hónapokban sohase jutott az eszedbe, hogy a házassági fogadásodat megszegjed?

- Soha.

- És egyéb bün nem terheli a lelkedet?

- Semmi.

- Akkor üdvözöllek fiam, mert nyitva áll előtted a mennyek országa. A szalmaözvegy férfiak nyári hűtlensége nem bün: aminthogy az se bün, ha valaki a felesége távolléte alatt a vendéglőben ebédel. A rendes törvények nálunk is csak szeptembertől májusig vannak érvényben...

Szent Péter erre kitárta a mennyország kapuját és a férfi sugárzó arczczal tünt el az aranyos oszlopok között. A nő még egy perczig ott maradt és szemrehányó hangon kérdezte:

- Én egyszer vétkeztem és a poklokra kerülök. Ő negyvenkétszer csalt meg és a mennyországba jut. Mi ebben az igazság, óh jóságos szent?

Az égi kapus mosolyogva simitotta végig hófehér szakállát és halkan igy szólott:

- Az igazságot keresed, szegény lélek? Hát az az igazság, hogy én is csak férfi vagyok, mint azok, a kik odalenn a földi törvényeket csinálják...

TISZTELGŐ LÁTOGATÁS.

(Egy előkelő bank foyerje. A meggyszinü, tükrös fogasokon néhány bolyhos télikabát. Egyenruhás szolgák, a kik csak foghegyről beszélnek a látogatókkal.)

Fiatal családapa (Félre): Micsoda milieu! A kis ujjamban több az eszem, mint ennek a bandának, - és nincs annyi pénzem, hogy a feleségemnek egy télikabátot vásároljak. Ezek a szamarak bezzeg duskálkodnak a jólétben. *(Hangosan):* Itt van a nagyságos vezérigazgató ur?

Szolga: Rögtön megnézem. Ha itt van, kit jelentsek?

Fiatal családapa (Félre): Milyen arrogáns leereszkedéssel beszél! *(Hangosan):* Szíveskedjék megmondani, hogy Kármán van itt. Az a Kármán, a kit a minap ő exczellenciája ajánlott a nagyságos urnak.

Szolga: Tessék idekünn várakozni.

Eltünik egy kipárnázott ajtó mögött, mely fényes rézszegekkel van kiverve. Egy másik szolga - tekintet nélkül a várakozó urra - sans géne fütyörészni kezd.

Szolga (Kijön a szentélyből): A nagyságos vezérigazgató ur arra kéri, hogy várakozzék néhány pillanatig. Éppen a czégvezető van nála.

Fiatal családapa (Félre): Csak nem kompromittálhatja magát azzal, hogy rögtön fogadjon! *(Hangosan):* Igenis!

Türelmetlenül jár föl- meg alá, a prémes kabátokat, a szolgák egyenruháját, s a képes falinaptárt nézegetve. Néhány kisebb hivatalnok átsétál a foyer-n s gyanakodva nézi végig az igénytelen látogatót. Végre csöngetés hallatszik, s a fiatal ember a következő pillanatban az igazgató előtt áll.

Fiatal családapa (Félre): Most aztán legyünk alázatosak és görnyedjünk le a sárga földig. *(Hangosan):* Alázatos szolgája nagyságodnak! *(A földig hajol).*

Vezérigazgató (Nagyon hüvösen): Mit parancsol?

Fiatal családapa: (Hát ez mi? Az exczellenciás ur levelének csak ennyi a hatása? Azt hittem, hogy az öreg hülye névjegyét parancsnak veszik.) Talán méltóztatik emlékezni a püspök ur ő kegyelmessége soraira.

Vezérigazgató: A kegyelmes ur önt a jóindulatomba ajánlotta. De nem tudom, hogy voltaképpen mit kíván tőlem?

Fiatal családapa: (Ugy éljen a dalai láma, mint hogy nem tudod!) A nagyságos vezérigazgató ur talán elolvasta az okmányaimat is. Hét évig voltam a Magyar Bank váltó-osztályában. A főnökeim bizalmát ez idő alatt teljes mértékben kiérdemeltem.

Vezérigazgató: Nos?

Fiatal családapa: (Micsoda ostoba arcz! És ennek az embernek ötvenezer forint évi jövedelme van?) A Magyar Bank azonban, mint kegyeskedik tudni, likvidált és a hivatalnokok nagy része állás nélkül maradt.

Vezérigazgató (Kenetteljesen): Valóban szomoru, hogy a közgazdasági viszonyok immár krónikusnak mondható pangása még mindig nem szünik meg.

Fiatal családapa (Ezt valami vidéki ujság vezérczikkéből lopta!): Ő exczellenciája biztatása után remélni bátorkodtam, hogy nagyságod jó szivvel fogadja kérésemet.

Vezérigazgató: Még mindig nem tudom, hogy mi a kérése?

Fiatal családapa (Mily együgyünek tetteti magát! Pedig azt hiszem, fölösleges a tettetés.): Életem legforróbb vágya az lenne, hogy a nagyságod bankjába kerüljek.

Vezérigazgató (Csodálkozva): Hozzánk akar jönni? Miért éppen hozzánk? Budapesten vagy másfélszáz pénzintézet van...

Fiatal családapa (Bár én ülnék a helyeden, vén szamár! Ugy kidobnálak, hogy a lábad se érné a földet.): Azt kérdi nagyságod, hogy miért vágyódom épp ide! Mert fiatal gyakornok korom óta egyetlen eszményképem volt a bankügyletek terén és ez az eszménykép...

Vezérigazgató: Nos?

Fiatal családapa: (Képes komolyan azt hinni hogy ő az. Milyen nyájasan pislog rám a savószinü szemeivel!) A nagyságos vezérigazgató ur!

Vezérigazgató: Kedves fiatal barátom, maga azt hiszi, hogy én talán készen csöppentem bele a mostani pozicziómba? Én is keresztülmentem a küzdés és a nyomoruság iskoláján...

Fiatal családapa: (Szédelgő! Az apja többszörös milliomos volt, a ki ugy vette neki az érettségi bizonyitványt. Huszonkétéves korában már czégvezető volt abban a bankban, melyet a rokonsága alapitott.) Oh, nagyon jól tudom!...

Vezérigazgató: Volt egy idő, mikor arra se volt pénzem, hogy rendesen ebédeljek. Egy izben két héten át szalámin éltem...

Fiatal családapa: (Ugy tudj lélekzetet venni, mint a hogyan igazat beszélsz!) A fiatal nemzedék körében egész legendák élnek a nagyságod munkabirásáról és szorgalmáról...

Vezérigazgató: Nem ebédeltem, de azért mindig az első voltam, a ki az iróasztala mellett ült és az utolsó, a ki a hivatalból eltávozott.

Fiatal családapa (Ha nem az apád fia lettél volna, a legelső hónapban elcsapnak. Mindenki tudja, hogy a fizetésedért naphosszat a körmödet faragtad!): A mai generáczió, fájdalom, már nem képes erre az önfeláldozásra. Még kivételképp is alig akad egy-egy hivatalnok, a ki e tiszteletreméltó példányképeket megközeliti...

Vezérigazgató: Törekvésemnek végre is meg volt a jutalma: a kicsiny embert észrevették a hatalmasok. Fokról-fokra emelkedtem mindaddig, a mig a mostani pozicziómat elértem. De hány keserves napba, hány álmatlan éjszakába került, a mig idáig jutottam!

Fiatal családapa (Tartuffe! Egy izben váltót is hamisitott az édesapja nevére, hogy a szeretőit kifizethesse.): Éppen ez az oka annak, hogy a kegyelmes ur ajánlatát igénybe vettem. Talán máshova is bejuthatnék, de nekem csak egyetlen, mondjuk beteges ambiczióm van: a nagyságod bölcs vezetése alatt haladni, a mig nagy eszményképemet meg nem közelitem!

Vezérigazgató: Mindenesetre örömmel látom, hogy kegyedben komoly törekvés és öntudat lakik. Az ilyen fiatal emberek manapság nagyon ritkák. Van családja, kedves barátom?

Fiatal családapa (Ahán! A verebek is csiripelik, hogy a vén kecske a hivatalnokok feleségeit üldözi. Attól ugyan felkopik az állad!): Oh, nagyságos vezérigazgató ur, ha a bizalmasságomat nem venné rossz néven...

Vezérigazgaió (jóindulattal): Beszéljen!

Fiatal családapa (Várj, mindjárt ugorni fogsz!): A feleségem egy izben látta nagyságodat, mikor a Stefánia-uton kocsikázott!...

Vezérigazgató: Ő nagysága ismer engem?

Fiatal családapa (De még hogy!): Mikor a fogat elrobogott mellettünk, az asszony kíváncsian kérdezte: „Ugy-e, ez valami államférfi, vagy miniszter? Oly okos, oly előkelő külseje van, - mindig igy képzeltem a diplomatákat.”

Vezérigazgató: A kedves neje nagyon udvarias!

Fiatal családapa (Tulajdonképp azt mondta: Miért van ennek a szamárnak olyan szerencséje? Más tisztességes ember nyomorog, mig az ilyen semmittevők...): És azóta, - igazán nem tudom, hogy szólhatok-e?

Vezérigazgató: Csak szóljon!

Fiatal családapa (Hogy meregeti a szemét!): Azóta se nappalom, se éjjelem a szekaturáktól. A feleségemnek az a fixa ideája, hogy ide kell kerülnöm a nagyságod keze alá. Már egyszer személyesen akarta fölkeresni nagyságodat...

Vezérigazgató (Mohón): Hát miért nem jött?

Fiatal családapa (Azt ugyan hajasan meg nem éred!): A világ sokkal rosszabb, semhogy egy fiatal, szép asszony látogatását félre ne magyarázná. Aztán meg nem tudtuk, vajjon nagyságod nem veszi-e rossz néven a tolakodást...

Vezérigazgató: Tudja, hogy teljes életemben demokrata voltam. Nálam minden kérés jóakaró fülekre talál...

Fiatal családapa (Kár lesz a füleidet emlegetni!): Tudom, és ezért voltam oly bátor, hogy a nagyságod drága idejét igénybevegyem. Boldog lennék, ha e bölcs vezetés alatt folytathatnám, a mit egykor annyi nemes vágygyal és törekvéssel kezdtem... Nem az anyagi czél lebeg előttem, - a pénznél boldogabbá tenne az a tudat, hogy Magyarország egyik legelső pénzügyi kapaczitása mellett dolgozhatom.

Vezérigazgató (Igen nyájasan): Kedves barátom, megvallom, hogy szerénysége nagyon jó hatással volt reám. Remélem, hogy rövid idő mulva kedvező hirekkel fogom megörvendeztetni!

Fiatal családapa (Beleharapott!): Ó, mily boldog vagyok nagyságos vezérigazgató ur! *(Mély hajlongással el.)*

Vezérigazgató (Egyedül): Igazán jóravaló és szimpatikus fiatal embernek látszik.

Fiatal családapa (Az utczán): És ennek az idiótának ötvenezer forint jövedelme van!